

ก้าวไปด้วยกัน

จุดสารเพื่อชุมชนพิพิธภัณฑสถาน ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร(องค์การมหาชน)
ปีที่ 4 ฉบับที่ 3 มิถุนายน - กันยายน 2551

ฟังเรื่องราวพื้นความหลัง
สร้างพลังท้องถิ่น

เทศกาลพิพิธภัณฑที่ท้องถิ่น
๓-๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๑ ๙.๐๐-๑๗.๐๐ น.

กำหนดการเทศกาลพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น 2551

ณ ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร คลังชั้น

จากใจบรรณาธิการ

วันที่	เวลา	รายการ/กิจกรรม
3 พ.ย. 2551	10.00-12.00 น.	สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จทรงเป็นประธานเปิดงานเทศกาลและทอดพระเนตรนิทรรศการพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นทั้ง 80 แห่ง
	13.00-16.30 น.	นำเสนอ “การขับเคลื่อนชุมชนเพื่อสร้างสรรค์พิพิธภัณฑ์ไว้กับแวง ภูมิเมืองเก่าจอร์จทาวน์ในป็นัง” เสวนา “พระกับการบริหารพิพิธภัณฑ์ในวัด” เสวนา “นักวิชาการกับงานสร้างเครือข่ายวัฒนธรรมในท้องถิ่น”
	17.00-19.00 น.	การแสดงทางวัฒนธรรมของกลุ่มไทยทรงดำ จังหวัดเพชรบุรี
4 พ.ย. 2551	9.00-9.30 น.	ปาฐกถาพิเศษ “ทัศนะ 20 ปี นักวิชาการมองชุมชนท้องถิ่นผ่านงานพิพิธภัณฑ์” โดย รศ.ศรีศักดิ์ วัลลิโภดม
	9.00-12.00 น.	ทำเองได้ง่ายจัง “เล็กๆ น้อยๆ ที่พิพิธภัณฑ์ทำเองได้” นำเสนอ “ความทรงจำเรื่องโรคนิมนามะกับการเล่าเรื่องหลากหลายมุมมองผ่านพิพิธภัณฑ์ 3 แห่ง”
	13.00-16.30 น.	เสวนา “ทำอย่างไรให้เด็กสนใจและสนุกกับงานพิพิธภัณฑ์” นำเสนอ “การหวนคืนสู่ถิ่นและพัฒนาการของรูปแบบพิพิธภัณฑ์ชุมชนพื้นเมือง ภูมิพิพิธภัณฑ์ชุมชนในออสเตรเลีย” เรื่องเล่าจากสนาม “การออกแบบนิทรรศการที่เจ้าของพิพิธภัณฑ์มีส่วนร่วม” เสวนาน้ำใจ “ความเหมือนที่แตกต่าง: หนังสือสูง หนังสือใหญ่”
	17.00-19.00 น.	การแสดงศิลปวัฒนธรรมหนึ่งตระกูลจาก 2 ศิลปินแห่งชาติ นายหนังสุชาติ ทรัพย์ดีสิน และนายหนังนครินทร์ ชาทอง
5 พ.ย. 2551	9.00-12.00 น.	นำเสนอ “จากภาวาระหว่างประเทศสู่การสร้างสรรค์พิพิธภัณฑ์ส่วนนานาชาติในอินเดีย” เสวนา “ก้าวไปข้างหน้า พิพิธภัณฑ์กับการตลาดและการสร้างแบรนด์” เสวนา “ของเก่าที่ความหลัง: เกี่ยวกับเรื่องเล่าชีวิตคนทำนา”
	13.00-16.30 น.	นำเสนอ “ฟื้นฟูบ้านบุเพื่อการท่องเที่ยวชุมชนยั่งยืน” ทำเองได้ง่ายจัง “นิทรรศการเล่าเรื่องจากภาพถ่าย” Are you a Keeper? เชิญชมภาพยนตร์เรื่อง <i>The Keeper: The Legend of Omar Khayyam</i> (2005) – อิหร่าน เสวนากับผู้ชม “คนเก็บของเก่า เล่าเรื่องของ สื่อสะท้อนประวัติศาสตร์”
	17.00 น.	พิธีมอบเกียรติบัตรแก่พิพิธภัณฑ์ที่เข้าร่วมจัดนิทรรศการและถ่ายภาพพร้อมกันเป็นที่ระลึก

สอบถามข้อมูลเพิ่มเติม โทร 0 2880 9429 ต่อ 3815, 3811

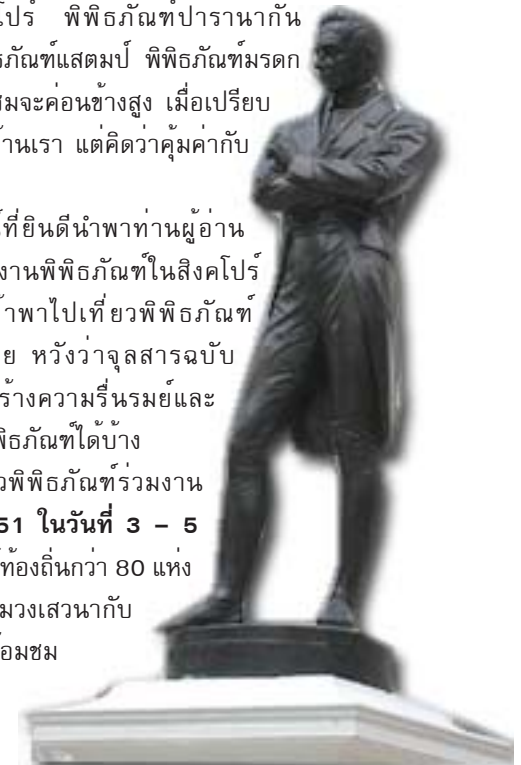
และที่ <http://www3.sac.or.th/lmf2008/>

เคยได้ยินเรื่องเล่าขานของฝรั่งเกี่ยวกับความน่าเบื่อของการท่องเที่ยวในสิงคโปร์ว่า มีเกมส์โชว์รายการหนึ่งประกาศว่าผู้ชนะเลิศการแข่งขันจะได้ตัวเครื่องบินไปกลับพร้อมกับแพ็คเกจเที่ยวประเทศสิงคโปร์เป็นเวลา 3 วัน 2 คืน ส่วนรองชนะเลิศได้รางวัลปลอบใจเป็นตัวเครื่องบินไปกลับพร้อมกับแพ็คเกจเที่ยวประเทศสิงคโปร์เหมือนกัน แต่เป็นเวลา 5 วัน 4 คืน ???

หลายคนมักคิดว่านอกจากการช้อปปิ้งแล้ว เกาะเล็กๆ อย่างสิงคโปร์ไม่มีอะไรน่าดึงดูดใจให้เดินทางไปเที่ยว แต่ส่วนตัวแล้วเห็นว่าสิ่งหนึ่งที่น่าสนใจของสิงคโปร์ในยามนี้คือ พิพิธภัณฑ์ พิพิธภัณฑ์ในสิงคโปร์ถือว่าไม่เพียงใครในภูมิภาคนี้ เสนอนำเสนอได้อย่างน่าดูชมเลยทีเดียว ไม่ว่าจะเป็นพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติสิงคโปร์ พิพิธภัณฑ์ปารานากัน พิพิธภัณฑ์อารยธรรมเอเชีย พิพิธภัณฑ์แสดมภ์ พิพิธภัณฑ์มรดกไซนาทาวนด์ ฯลฯ แม้ราคาค่าเข้าชมจะค่อนข้างสูง เมื่อเปรียบเทียบกับค่าเข้าชมพิพิธภัณฑ์ในบ้านเรา แต่คิดว่าคุ้มค่ากับเงินที่จ่ายไป

ฉบับนี้มีหลายคอลัมน์ที่ยินดีนำพาท่านผู้อ่านสัมผัสกับแง่มุมต่างๆ เกี่ยวกับงานพิพิธภัณฑ์ในสิงคโปร์ แถมเรื่องเล่าท้ายเล่มยังลัดฟ้าพาไปเที่ยวพิพิธภัณฑ์ราเมนในประเทศญี่ปุ่นอีกด้วย หวังว่าจุลสารฉบับนี้ จะสร้างความรื่นรมย์และจุดประกายความคิดให้กับชาวพิพิธภัณฑ์ได้บ้าง

ท้ายสุดขอเชิญชวนชาวพิพิธภัณฑ์ร่วมงานเทศกาลพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น 2551 ในวันที่ 3 - 5 พฤศจิกายน นี้ พบกับพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นกว่า 80 แห่งทั่วประเทศไทยที่มาจัดแสดง ร่วมวงเสวนากับผู้มีประสบการณ์ทำพิพิธภัณฑ์ พร้อมชมการแสดงพื้นบ้าน...แล้วพบกันที่งานนะค่ะ

หอศิลป์ของชาติ ไม่ต้องร้องเพลงรออีกแล้ว

แล้วพี่น้องชาวไทยที่รักงานศิลปะก็ได้ชื่นชมหอศิลป์กรุงเทพฯ หรือชื่อเต็มๆ ว่า หอศิลป์วัฒนธรรมกรุงเทพมหานคร (Bangkok Art and Culture Center) กันเสียที หลังจากรอมานานถึง 14 ปี ด้วยงบประมาณกว่า 600 ล้านบาท ที่ทุ่มทุนสร้างเพื่อหวังให้กรุงเทพฯ เป็นเมืองศูนย์กลางของศิลปะและวัฒนธรรมของประเทศ

หอศิลป์กรุงเทพฯ ตั้งอยู่ตรงสี่แยกปทุมวัน ตรงข้ามห้างดังอย่างมาบุญครองและสยามดิสคัฟเวอรีเซ็นเตอร์ การเดินทางไปมาสะดวกสบาย เพราะอยู่ใกล้สถานีรถไฟฟ้าด้วย ผู้ออกแบบตัวอาคารก็คือบริษัท Robert G. Boughey & Association (RGB Architect) ซึ่งได้รับรางวัลชนะเลิศการออกแบบโครงการนี้ไปเมื่อปี 2539 จัดประกวดโดยกรุงเทพมหานคร

ตัวอาคารออกเป็นรูปทรงกระบอกสูง 7 ชั้น สามารถเดินวนเป็นรูปก้นหอยได้ ทำให้สะดวกต่อการชมงานศิลปะ นอกจากนี้ยังเป็นตึกทึบเพื่อกันไม่ให้แสงสว่างจากภายนอกเข้าไปทำลายงานศิลปะภายในได้ ภายในประกอบด้วยห้องสมุดประชาชน ห้องปฏิบัติการศิลปะ ห้องเอนกประสงค์ ร้านค้า โรงภาพยนตร์ และโรงละครขนาด 222 ที่นั่ง

สำหรับนิทรรศการแรกที่เราจะได้เข้าชื่นชมกันคือ ภาพถ่ายฝีพระหัตถ์ในสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ซึ่งเปิดให้ชมไปเมื่อวันที่ 29 กรกฎาคม ที่ผ่านมา นอกจากนี้เขายังจัดพื้นที่ด้านหน้าหอศิลป์เป็น “ตลาดนัดศิลปะ” เพื่อเปิดโอกาสให้ศิลปินอิสระได้เข้ามาใช้พื้นที่แสดงผลงานศิลปะอย่างดนตรี การแสดง ศิลปะแบบจัดวางและผลงานศิลปะอย่างที่เมืองนอกทำกัน (บ้านและสวน กรกฎาคม 2551)

4 จุลสารเพื่อชุมชนพิพิธภัณฑ

เขมรทวงโบราณวัตถุจากไทยตั้งพิพิธภัณฑพระวิหาร

หลังจากยูเนสโกรับขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลกตามที่ประเทศกัมพูชาเสนอนั้น สำนักข่าวซินหัวของทางการจีนนำเสนอข่าวว่า กัมพูชามีแผนจะสร้างพิพิธภัณฑปราสาทพระวิหารเพื่อเป็นจุดดึงดูดนักท่องเที่ยว ทั้งยังจะขอให้ไทยส่งมอบโบราณวัตถุที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับปราสาทหลังนี้คืนให้เขมรนำไปจัดแสดงด้วย

นายเมือง สอน ประธานกองทุนอารยธรรมเขมร หรือ เขมร์ชีวิลเซชัน ซัพพอร์ต ฟันด์ กล่าวว่า จะสร้างพิพิธภัณฑปราสาทพระวิหารที่มีมูลค่า 2 หมื่นดอลลาร์สหรัฐ (ประมาณ 6.5 แสนบาท) พร้อมทั้งวิงวอนขอให้ไทยส่งมอบศิลปะวัตถุที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับปราสาทพระวิหารคืนให้เขมรนำไปจัดแสดงในพิพิธภัณฑต่อไป นอกจากนี้ นายเมือง สอน ซึ่งดำรงตำแหน่งประธานบริษัทท่องเที่ยวยูเรเชีย เทรเวล ควบอีกตำแหน่ง ยังแสดงความหวังเอาไว้ด้วยว่า ปราสาทพระวิหารจะกลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพในอนาคต

แหล่งข่าวผู้เชี่ยวชาญโบราณคดีภาคตะวันออกเฉียงเหนือ กรมศิลปากร แสดงความเห็นกรณีการทวงคืนโบราณวัตถุจากปราสาทพระวิหารว่า หากย้อน

ดูคำสั่งศาลโลกเมื่อปี 2505 จะเห็นเนื้อหาหลัก 3 ประการ คือ 1.ให้พื้นที่เฉพาะตัวปราสาทพระวิหารเป็นของกัมพูชา 2.ให้ประเทศไทยส่งถอยกำลังทหารและตำรวจออกจากพื้นที่บริเวณนั้น และ 3.ให้ไทยส่งมอบทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องคืนกัมพูชา ซึ่งรัฐบาลไทยช่วงนั้นก็ปฏิบัติตามทุกอย่าง จากนั้นก็ไม่เคยมีการเรียกร้องหรือร้องเรียนในเรื่องนี้จากรัฐบาลกัมพูชามาก่อน

นักโบราณคดีกล่าวอีกว่า หากฝ่ายใดเชื่อว่ามิโบราณวัตถุจากปราสาทพระวิหารหลงเหลืออยู่ในประเทศไทย ก็ต้องทำตามกติกาทวงคืนโบราณวัตถุที่กำหนดจนเป็นหลักสากล คือ ต้องแสดงรายละเอียดของรายการโบราณวัตถุที่ต้องการทวงคืน พร้อมแสดงหลักฐานว่าเป็นโบราณวัตถุของประเทศตนจริง เช่น เทวรูป รูปเคารพ ฯลฯ ว่าสร้างขึ้นสมัยใด รวมถึงรายละเอียดขนาดและรูปร่าง และที่สำคัญคือ ต้องมีการสืบข้อเท็จจริงให้พร้อมว่าสมบัติชิ้นนั้นอยู่ในประเทศไทยหรือมีการแสดงไว้ตั้งวางประจำไว้ในสถานที่ใด

นอกจากนี้ ผู้เชี่ยวชาญโบราณคดียังตั้งข้อสังเกตเพิ่มเติมว่า โครงการก่อสร้างหรือจัดทำพิพิธภัณฑสถานภายในปราสาทพระวิหาร โดยมีจุดประสงค์เพื่อนำโบราณวัตถุไปวางโชว์นั้น ตามข้อเท็จจริงแล้วพื้นที่ปราสาทพระวิหารที่เป็นของกัมพูชานั้น ไม่ใช่พื้นที่กว้างขวางหรือใหญ่โตมากพอที่จะทำพิพิธภัณฑสถานหรือหากต้องการสร้างจริง คณะกรรมการมรดกโลกก็คงไม่ยินยอม เพราะจะทำให้เค้าโครงโบราณสถานดั้งเดิมเสียหายได้ หากจะสร้างภายนอกก็ยังเป็นเขตพื้นที่พิพาทกับไทยก็ไม่ใช่ว่าเรื่องง่ายเช่นกัน

(คมชัดลึก วันที่ 10 ก.ค. 2551)

สธ.เตรียมตั้งจดหมายเหตุ-พิพิธภัณฑสถาน เก็บบันทึกประวัติศาสตร์ การแพทย์ไทย

กระทรวงสาธารณสุข (สธ.) ประชุมคณะกรรมการอำนวยการและคณะกรรมการดำเนินการจัดตั้งจดหมายเหตุและพิพิธภัณฑสถานระบบสุขภาพไทย ครั้งที่ 1 นพ.อำพล จินดาวัฒนะ เลขาธิการคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ (สช.) กล่าวว่า การจัดตั้งจดหมายเหตุและพิพิธภัณฑสถานระบบสุขภาพไทย เป็นเรื่องที่ได้มีการหารือมานาน แต่ยังไม่เป็นรูปธรรม ขณะที่ เหตุการณ์ต่างๆ ในระบบสุขภาพ

(อ่านต่อ >)

มีการเปลี่ยนแปลงต่างๆ เกิดขึ้นมากมาย โดยแผนการดำเนินการแบ่งเป็น 2 ระยะ ระยะแรกในปีงบประมาณ 2551-2553 เป็นการรวบรวมเอกสาร รูปภาพ วัสดุ และสื่อสำคัญต่างๆ จัดสัมมนาผู้รู้เห็น และจัดเตรียมหอจดหมายเหตุและจัดเตรียมพิพิธภัณฑสถาน ส่วนโครงการระยะที่สองเริ่มปีงบประมาณ 2554-2555 เป็นการนำเอกสารและวัตถุมาเก็บอาคารสำนักจดหมายเหตุ งานบริหารทางวิชาการ และการให้บริการจดหมายเหตุ

ขณะที่ นพ.โกมาตร จึงเสถียรทรัพย์ ผู้อำนวยการสำนักวิจัยสังคมและสุขภาพ สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ ในฐานะผู้ดูแลและเป็นหน่วยบริหารหอจดหมายเหตุและพิพิธภัณฑสถานระบบสุขภาพไทย กล่าวว่า การจัดตั้งหอจดหมายเหตุและพิพิธภัณฑสถาน เพื่อเป็นแหล่งรวบรวมจัดเก็บเอกสารที่มีคุณค่า เป็นแหล่งความรู้และสำนักทางประวัติศาสตร์สุขภาพไทย และเป็นแหล่งให้การสนับสนุนการศึกษา วิจัย ค้นคว้า เพื่อสร้างความรู้ทางประวัติศาสตร์และมิติทางสังคมของระบบสุขภาพ การแพทย์ และการสาธารณสุข ซึ่งกระทรวงสาธารณสุขมีประวัติมายาวนานกว่าร้อยปี โดยได้รับการสถาปนาเป็นกระทรวงจากเดิมเป็นกรมพยาบาลเมื่อปี พ.ศ.2431 จนถึงปัจจุบัน

ขณะนี้ได้จัดตั้งคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ รวม 17 คน โดยมีปลัด สธ.เป็นประธาน นอกจากจะจัดเก็บเอกสาร เหตุการณ์สำคัญๆ แล้ว ยังมีการรวบรวมเอกสารส่วนบุคคลของผู้มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาระบบสุขภาพไทย โดยคณะกรรมการจะคัดเลือกบุคคลให้เป็นผู้ที่มีคุณูปการต่อระบบการแพทย์และสาธารณสุขไทย จำนวน 10 คน จากทั้งหมด 38 คน เพื่อจัดแสดงประวัติและผลงานภายในหอจดหมายเหตุ อาทิ พระบาราศนราดูล นพ.เสม พริ้งพวงแก้ว หลวงนิตยเวชวิสิฐภูมิ นพ.ประเวศ วะสี นพ.มงคล ณ สงขลา นพ.ไพโรจน์ ینگสานนท์ นพ.บรรลพ ศิริพานิช นพ.มรกต กรเกษม นพ.วิชัย โชควิวัฒน์ นพ.สงวน นิตยารัมภ์พงศ์ และบุคคลที่มีคุณูปการต่อระบบสุขภาพไทย ได้แก่ ขุนโสภิตบรรณรักษ์ นพ.เอก ณะสิริ น.สรสนา โดสิตรีกุล เป็นต้น

(ผู้จัดการ วันที่ 25 มิ.ย. 2551)

เรื่องเล่าริมสนาม

เรื่อง: พี่หมึกกับกบอ้วน
ภาพ: จุฑามาศ ถิมรัตน์พันธุ์

ของฝากจาก พิพิธภัณฑ์แดนลอดช่อง

สวัสดีคุณลุง คุณป้า คุณน้า คุณอา และเพื่อนพ้องชาวก้าวไปด้วยกัน

วันนี้พี่หมึกกับกบอ้วนมีของฝากจากแดนไกลมาให้ชาวพิพิธภัณฑ์... แต่ต้อง จู้..จู้..🙊 อย่าเสี่ยงดังไปเดี๋ยวคนอื่นรู้หมด ว่าเราทั้งสองคนโดดงาน จากท่าพูดและไหลหินแอบขึ้นเรือเหาะลำใหญ่ตามป่าแม่น้ำ จากคอแลมน์ นานาเคล็ด (ไม่) ลับ ไปเที่ยวสิงคโปร์... ดังนั้นเพื่อแลกเปลี่ยนกับความลับนี้ พวกเราเลยมีสินบน...อู๊บบ !! ไม่ใช่ค่ะ 🙊 พวกเราเลยมีของฝาก 🌸 มาฝากนะคะ...

ของฝากของพวกเราคือ ข้อคิดเล็กๆ น้อยๆ ที่พวกเราได้จากการ ไปดูพิพิธภัณฑ์ที่สิงคโปร์ พวกเรاتفกกันว่า จะไม่ขอเล่ารายละเอียดของ พิพิธภัณฑ์แต่ละแห่งที่ได้ไปดูมานะคะ แต่จะขอเล่าถึงสิ่งที่ประทับใจพวกเรา และคิดว่าน่าจะเป็นประโยชน์ต่อการทำงานของชาวพิพิธภัณฑ์ เนื่องจากมีเวลา (เที่ยว) น้อย แต่พวกเราก็ได้ข้อคิดมาเป็นของฝากดังนี้ค่ะ 1.แสง สี เสียง มีผลกับคนดูพิพิธภัณฑ์ และ 2.พิพิธภัณฑ์กับการตลาด ใครว่าไม่เกี่ยวกับ

จากการไปดูพิพิธภัณฑ์ต่างๆ ในสิงคโปร์ พวกเราพบว่า พิพิธภัณฑ์ ส่วนใหญ่ที่มีโอกาสได้เข้าไปชมนั้น เป็นพิพิธภัณฑ์ที่มีการนำเอาเทคโนโลยีมาใช้ กระตุ้นประสาทสัมผัสของเราได้เป็นอย่างดี ทั้งตาหูฟัง จมูกได้กลิ่น มือได้สัมผัส

จับต้อง ทำให้การดูพิพิธภัณฑ์เป็นเรื่องสนุก ทำท่าย น่าตื่นเต้นพร้อมๆ กับที่เรา ได้รับความรู้

อย่าง “ตาดู” ก็ต้องบอกว่า มันเป็นเรื่องของการใช้แสงและการใช้สีต่างๆ ในพิพิธภัณฑ์ ที่สามารถสื่อเนื้อหาและสร้างอารมณ์ร่วมของผู้ชมได้ (ถ้าเราใช้ถูกสี) ตัวอย่างเช่น ฉากห้องสูบฝิ่น ในพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ สิงคโปร์ ฉากนี้จัดแสดงโดยมีการวางเตียงไม้สีน้ำตาลสำหรับนอนสูบฝิ่นไว้ที่มุมห้อง เบื้องหลังเป็นฉากบุด้วยผ้าสีแดง ด้านหน้ากันด้วยผ้าม่านลูกไม้สีน้ำตาลตั้งแต่เพดานยาวถึงพื้น มีการจัดไฟให้แสงสว่างเฉพาะตะเกียงที่อยู่หลังม่าน บรรยากาศโดยรอบที่เป็นทางเดินมืดสนิท เป็นการสร้างบรรยากาศให้กับเรา (ผู้ชม) เหมือนกับว่า เรากำลังจะเดินเข้าไปในบ้านที่มีคนกำลังนั่งสูบฝิ่นอยู่จริง (เหมือนกำลังแอบไปดูเขาสูบฝิ่นเลยคะ...🙊) ทั้งที่จริงไม่มีใครนั่งอยู่ใน ฉากนั้นเลย ดังนั้นการเลือกให้แสงสว่างเฉพาะที่และพอเหมาะ ประกอบกับการเลือกใช้สีแดงและดำในฉากนี้ จึงสามารถสร้างจินตนาการร่วมให้กับผู้ชม (รวมถึงพวกเรา) ได้เป็นอย่างดี...

ขออนุญาตแถมเรื่อง “สี” อีกหน่อยนะคะ เพราะนอกจากสีจะส่งผลต่ออารมณ์ของผู้เข้าชมแล้ว สีสีนที่สดใสก็ยังสามารถดึงดูดความสนใจของผู้ชมที่เข้าชมพิพิธภัณฑ์ด้วย โดยเฉพาะเด็ก ๆ ตัวอย่างเช่น ที่พิพิธภัณฑ์แสดมภ์ ห้องนิทรรศการที่ว่าด้วยเรื่อง “หนู” ก็ใช้ฉากสีเหลืองสดตัวแทนของก้อนเนยแข็ง อาหารที่หนูชอบเป็นโทนสีหลักในนิทรรศการ หรือเรื่อง “สมุนไพรมะ” สีส่วนใหญ่ ก็เป็นสีเขียวสด นอกจากนี้ที่พิพิธภัณฑ์ปารานากัน (Paranakan Museum) ก็ใช้ โทนสีแดง ชมพู ขาว เป็นตัวเชื่อมโยงระหว่างฉากการแต่งงาน และการเติบโตเป็นผู้ใหญ่ของหญิงสาว

จาก “ตาดู” ซึ่งเชื่อมโยงกับแสงและสีแล้ว มาดูเรื่อง “หูฟัง” ที่เกี่ยวข้องกับเสียงกัน ดึกว่าคะ เราทั้งสองพบว่าพิพิธภัณฑ์ในสิงคโปร์นิยมนำเสียงต่างๆ มาประกอบกับฉากของนิทรรศการ ตัวอย่างเช่น ที่พิพิธภัณฑ์ของสถานดับเพลิง ตรงบริเวณด้านหน้า ภาพแรกที่เราเห็นก็คือ โทรทัศน์โบราณสีเหลืองทองติดอยู่กับเสา จากนั้นเราก็ได้ยินเสียงกริ่งโทรทัศน์ดังขึ้นรอให้เราไปรับสาย เสียงในสายที่ได้ยินคือ เสียงแจ้งเหตุไฟไหม้ น้ำเสียงมีทั้งความตื่นเต้นปนหวาดกลัว ซึ่งมีผลต่อคนฟัง (อย่างเรา) โดยตรง เพราะเสียงนั้นทำให้เราเข้าใจถึง

ความกังวลใจของผู้คนที่กำลังเผชิญกับเหตุการณ์ไฟไหม้ได้เป็นอย่างดี โดยที่เราไม่ต้องไปประสบพบเจอเอง

อีกตัวอย่างเกี่ยวกับเรื่องเสียงก็ต้องห้องที่ว่าด้วยเรื่อง “อาหารข้างถนน” ที่พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติสิงคโปร์ ในห้องนี้เราจะได้ยินทั้งเสียงสับไก่จากเมนูข้าวมันไก่ เสียงย่างเนื้อจากเมนูหมูสะเต๊ะ หรือแม้แต่เสียงเคาะกระบอกไม้ไผ่จากพ่อค้าที่หาบอาหารขาย นอกจากนี้เสียงต่างๆ ที่ได้ยินแล้วยังได้เห็นวิธีการทำอาหารในเมนูนั้นๆ ด้วย ดูนิทรรศการไปสักพักก็จะได้ยินเสียงว่า “หิวข้าว...หิวข้าว” จากห้องเราเอง... 😊 นอกจากนี้ด้านหลังของห้องจัดแสดงยังเป็นที่จัดแสดงเครื่องเทศชนิดต่างๆ ที่ใช้ในการประกอบอาหาร ซึ่งตรงนี้เราก็สามารถใช้ประสาทสัมผัสเรื่อง “การดมกลิ่น” ได้ เพราะทางพิพิธภัณฑ์ได้เปิดโอกาสให้ผู้ชมได้ดมกลิ่นตัวอย่างเครื่องเทศชนิดต่างๆ ที่ทางพิพิธภัณฑ์จัดเตรียมไว้

ส่วน “มือได้สัมผัส” นั้นก็คงต้องบอกว่า ทุกพิพิธภัณฑ์ที่ได้ไปดูมา เปิดโอกาสให้ผู้ชมได้สัมผัสด้วยมืออย่างมากมาย ทั้งกดปุ่มเพื่อฟังเสียงหรือดูวิดีโอ ทั้งตั้งฉากที่จัดแสดง อย่างฉากเก็บตัวอย่างแอสตมป์ หรือแม้แต่การลูบสัมผัสกับเนื้อผ้าที่ห้องแพชั่น แต่ก็ต้องบอกว่าข้าวของเครื่องใช้ที่ผู้ชมสัมผัสได้นั้นเป็นวัตถุจำลองที่ทำเลียนแบบของจริงขึ้นมาเพื่อสร้างความบันเทิงให้กับผู้ชมค่ะ (ไม่ต้องกลัวว่าวัตถุจริงจะบอบสลายนะคะ)

ข้อคิดที่ 1 ที่นำมาฝากกันเป็นเรื่องของการใช้ประโยชน์จากประสาทสัมผัสของมนุษย์เข้ามามีส่วนร่วมในการเรียนรู้เรื่องราวต่างๆ ในพิพิธภัณฑ์ของฝากชิ้นที่ 2 คือ “พิพิธภัณฑ์กับการตลาด ใครว่าไม่เหมือนกัน” หลายคนอาจจะงง...ง...ว่า เราทั้งสองกำลังพูดถึงอะไร ก็ต้องบอกว่าการไปสิงคโปร์พวกเราคิดว่าพิพิธภัณฑ์เป็นแหล่งให้ความรู้ ไม่ควรจะหารายได้จากคนที่มาชมพิพิธภัณฑ์ (อุดมคติไปรีเปล่า?) แต่ก็ต้องบอกว่า คนทำพิพิธภัณฑ์ในเมืองไทยเป็นคนใจดี ยากแบ่งปันเรื่องราวที่ตนมี โดยที่ไม่ได้คำนึงถึงรายได้ที่พึงได้จากงานพิพิธภัณฑ์ แต่เมื่อเราไปที่พิพิธภัณฑ์อารยธรรมเอเชีย (Asian Civilisations Museum) แล้วพบกับฝ่ายการตลาดของพิพิธภัณฑ์ ทำให้เราคิดว่า แท้ที่จริงแล้วพิพิธภัณฑ์ก็ต้องการเรื่องของการตลาดเข้ามาสนับสนุนงานของพิพิธภัณฑ์ ขณะเดียวกันการตลาดที่ดีก็สามารถส่งเสริมให้พิพิธภัณฑ์เป็นที่รู้จักและสร้างรายได้ให้กับพิพิธภัณฑ์ได้

คงต้องบอกว่า “การตลาด” กับ “งานพิพิธภัณฑ์” เป็นเรื่องใหญ่ที่มีรายละเอียดมาก (เท่าที่ได้รับฟังมา) แต่พวกเราขอยกบางประเด็นมาเสนอแนะคะ ตัวอย่างเช่น เกือบทุกพิพิธภัณฑ์ที่เราไปชมต้องเสียค่าเข้าชมคะ แล้วก็เสียใน

อัตราคนต่างชาติด้วย (เรื่องการเก็บค่าเข้าชมก็น่าคิดนะคะ... 🤔 แต่คงต้องถกเถียงกันต่อไป)

ตัวอย่างที่ 2 คือ ร้านขายของที่ระลึกในพิพิธภัณฑ์ เราพบว่าทุกพิพิธภัณฑ์ในสิงคโปร์ที่เราไป มีร้านขายของที่ระลึก (Museum Shop) ขนาดใหญ่ และมีสินค้าหลากหลายทั้งที่เกี่ยวข้องและไม่เกี่ยวข้องกับพิพิธภัณฑ์ มีทั้งที่เป็นของที่ระลึกทั่วๆ ไปอย่างหนังสือ ไปสการ์ด ภาพวาด พวงกุญแจ ไปจนถึงข้าวของที่ไม่น่าอยู่ในพิพิธภัณฑ์ อย่างเช่น เสื้อผ้า เครื่องประดับ เครื่องเรือนของตกแต่งบ้าน หรือแม้แต่เครื่องใช้ในครัวเรือน ต้องบอกว่า ร้านขายของที่ระลึกในพิพิธภัณฑ์ที่สิงคโปร์มีทุกอย่างจริงๆ แล้วยังสามารถดูเงินออกจากกระเป๋าของผู้เข้าชมพิพิธภัณฑ์ได้อีกด้วย

ที่จริงเรื่องการตลาดกับพิพิธภัณฑ์ยังมีอีกนะคะ แต่เนื้อหาไม่อำนวยแล้วคะ ถ้ามีโอกาสคงได้มาบอกเล่ากันอีก ทั้งเรื่องการโฆษณาประชาสัมพันธ์ การทำวิจัยทางการตลาด และการสร้างพันธมิตรพิพิธภัณฑ์ (ไม่ใช่... พันธมิตรแบบอื่นๆ นะคะ... เรื่องนั้นพวกเราไม่เอ่ยถึงจะดีกว่าคะ 😊) หวังในใจว่าของฝากจากพวกเราจะถูกใจนะคะ แต่ถ้าไม่.... ก็อย่าเอ็ดเสียงดังไป เดี่ยวที่ทำงานจับได้ว่าเราสองคนหนึ่งงานไปเที่ยว....

ขอบคุณทุกคน... ที่ช่วยเราเก็บความลับนะคะ 😊

พี่หมึก (บ้านไหลหิน) กับ กบอ้วน (บ้านท่าพูด)

แนะนำพิพิธภัณฑ์

เรื่อง: ปณิศา สรวาสี
ภาพ: ชยุตม์ ประกอบแก้ว
เกียรติศักดิ์ มายา

เคาะประตู พิพิธภัณฑ์สิงคโปร์

สิงคโปร์ถูกมองว่าเป็นเส้นทางเศรษฐกิจ หากแต่ไม่กี่ปีมานี้พิพิธภัณฑ์และงานส่งเสริมวัฒนธรรมของสิงคโปร์ก้าวรุดหน้าไปไกลไม่แพ้เศรษฐกิจ ยามนี้ใครไปเที่ยวสิงคโปร์แล้วไม่ได้แวะเข้าชมพิพิธภัณฑ์แล้วละก็...ถือว่าพลาดประสบการณ์ดีๆ ไปเลยทีเดียว

ในสมัยอาณาจักรมอญที่เคยเป็นหอสมุด และพิพิธภัณฑ์ราฟเฟิลมาก่อน ต่อมา เปลี่ยนชื่อเป็นพิพิธภัณฑ์ประวัติศาสตร์ แห่งชาติสิงคโปร์ และใช้เวลามากกว่า 3 ปีในการปิดปรับปรุง พร้อมเปิดตัว

พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติสิงคโปร์

อีกครั้งอย่างสง่างาม ในนามพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติสิงคโปร์ ในปลายปี 2549 พิพิธภัณฑ์แห่งนี้ไม่ได้มุ่งนำเสนอแต่ประวัติศาสตร์ แต่ยังเล่าวิถีชีวิตของคนสิงคโปร์ผ่านวัฒนธรรมร่วมสมัย 4 เรื่อง ได้แก่ อาหาร มหรสพ (ภาพยนตร์ ทีวี และหุ่นจีน) แฟชั่นสตรี และภาพถ่ายเก่า

พิพิธภัณฑ์อารยธรรมเอเชีย

ตึกฝรั่งสีขาวนวลสถาปัตยกรรมนีโอ-คลาสสิก อายุร้อยกว่าปีที่ตั้งตระหง่าน บริเวณปากแม่น้ำสิงคโปร์ เป็นที่ตั้งของ พิพิธภัณฑ์อารยธรรมเอเชียที่โฆษณาว่าเป็นพิพิธภัณฑ์แห่งแรกในภูมิภาคนี้ที่รวบรวมและนำเสนออารยธรรมและวัฒนธรรมเอเชียโบราณตั้งแต่เมื่อ 5,000 ปีที่แล้ว ไม่ว่าจะเป็น จีน เอเชียตะวันออก เอเชียใต้ เอเชียใต้ และเอเชียตะวันตก ซึ่งสิงคโปร์ถือว่าเป็นบรรพบุรุษของคนในประเทศเขามาจากอารยธรรมเหล่านี้

พิพิธภัณฑ์ปารานากัน

ปารานากันเป็นวัฒนธรรมลูกผสมระหว่างชนพื้นเมืองกับชนชาติอื่นที่อพยพเข้ามาตั้งรกรากในดินแดนคาบสมุทรมลายู เช่น จีน อินเดีย พิพิธภัณฑ์แห่งนี้นำเสนอคอลเล็กชันสุดยอดของชาวปารานากันที่จะนำเราย้อนกลับไปรู้จักชีวิตของคนปารานากัน ผ่านแง่มุมต่างๆ อาทิ พิธีแต่งงานอันอลังการที่มีพิธีถึง 12 วัน แท่นบูชาเทพเจ้าและบรรพบุรุษที่มีเอกลักษณ์ของตัวเอง เครื่องแต่งกายของหญิงสาวที่แสนประณีต เครื่องถ้วยพอร์ซเลนลวดลายงดงามบนโต๊ะอาหาร เย็น

พิพิธภัณฑ์มรดกไชน่าทาวน์

พิพิธภัณฑ์มรดกไชน่าทาวน์แฝงตัวอยู่ท่ามกลางความจอแจ กลางตลาดไชน่าทาวน์ นำเสนอเรื่องราวของชาวจีน กลุ่มคนสำคัญที่มีบทบาทต่อเศรษฐกิจของสิงคโปร์ในยุคสร้างประเทศ บรรยากาศที่แออัดของการอยู่รวมกันเป็นลิบริครอบครัวยุคโบราณเล็กๆ ถูกจำลองเหมือนจริงอย่างน่าทึ่งในพิพิธภัณฑ์แห่งนี้ สะท้อนการต่อสู้ดิ้นรนของแรงงานชาวจีนอพยพ

งานหลังจาก: ศูนย์อนุรักษ์วัตถุในสิงคโปร์

หลายฉบับที่ผ่านมามีเขียนถึงวิธีการดูแลรักษาข้าวของแบบง่ายๆ ที่เราสามารถทำได้เอง ฉบับนี้บ้างจะขอเสนอการดูแลวัตถุในประเทศสิงคโปร์ ที่ป่ามีโอกาสได้ไปสัมผัสมา เมื่อว่าใครมีกำลัง (เงิน) สามารถทำได้ก็จะได้นำไปปรับใช้ในการดูแลข้าวของตามความเหมาะสมนะค่ะ

งานอนุรักษ์วัตถุในสิงคโปร์ค่อนข้างได้มาตรฐานสากล มีหน่วยงานที่จัดสร้างขึ้นเพื่ออนุรักษ์ไม่ให้วัตถุเสื่อมสภาพ คือ **ศูนย์อนุรักษ์มรดก** (Heritage Conservation Centre) หรือเรียกสั้นๆ ว่า HCC ศูนย์นี้จัดตั้งขึ้นเพื่ออนุรักษ์วัตถุ และดูแลวัตถุให้กับพิพิธภัณฑ์ของสิงคโปร์ 3 แห่ง คือ พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ สิงคโปร์ (National Museum of Singapore) พิพิธภัณฑ์ปารานากัน (Peranakan Museum) และพิพิธภัณฑ์อารยธรรมเอเชีย (Asian Civilisations Museum)

อาคารศูนย์อนุรักษ์วัตถุ สร้างขึ้นเพื่อเก็บรักษาวัตถุโดยเฉพาะ ดังนั้นทั้งโครงสร้างของอาคารและพื้นที่การใช้สอยจึงถูกออกแบบให้เหมาะกับงานอนุรักษ์ เช่น ลิฟท์และทางเดิน มีขนาดกว้างใหญ่เพื่อเคลื่อนย้ายวัตถุได้สะดวกและปลอดภัย พื้นอาคารเรียบเสมอกันป้องกันการสะสมฝุ่นละอองสะสม วัตถุ อาคารมีหน้าต่างน้อยและติดตั้งเครื่องปรับอากาศตลอดทั้งหลัง เพื่อควบคุมอุณหภูมิและความชื้นให้เหมาะสมกับวัตถุแต่ละประเภท มีการแบ่งพื้นที่ออกเป็นสัดส่วนและเป็นชั้นเป็นตอน เช่น แบ่งเป็นห้องพักเพื่อปรับสภาพวัตถุให้เข้ากับบรรยากาศของอาคารแห่งนี้ เหมือนเวลาที่เราจะปล่อยปลาลงอ่างน้ำก็ต้องแช่ถุงใส่ปลาไว้สักกระยะหนึ่ง เพื่อให้ปลาปรับอุณหภูมิร่างกายให้เข้ากับอุณหภูมิน้ำอ่างใหม่เสียก่อน

หลังจากนั้นวัตถุจะถูกนำไปยัง**ห้องรมควัน**เพื่อกำจัดแมลงที่อาจจะติดมากับวัตถุ เป็นการป้องกันไม่ให้แมลงโดยเฉพาแมลงศัตรูร้ายของวัตถุ เช่น ปลวกและมอดมาสร้างครอบครัวในอาคารซึ่งจะเป็นภัยคุกคามไปถึงวัตถุชิ้นอื่นๆ ด้วย การรมควันแมลงจะนำวัตถุใส่ถุงปล่อยก๊าซไนโตรเจนเข้าไปและจะต้อง

รมควันไว้ไม่ต่ำกว่า 30 วัน อีกวิธีหนึ่งที่ใช้กำจัดแมลงคือ การแช่แข็งวัตถุในอุณหภูมิต่ำกว่า -30 องศาเซลเซียส ใช้เวลาในการกำจัดแมลงเพียง 3-7 วัน แต่การแช่แข็งไม่สามารถนำไปใช้ได้กับวัตถุทุกชนิด เพราะอุณหภูมิต่ำเป็นอันตรายต่อวัตถุบางชนิด

นอกจากนี้ยังมี **ห้องคลังเก็บวัตถุ** อีก 15 ห้อง แต่ละห้องจัดเก็บวัตถุตามประเภทและควบคุมสภาพแวดล้อมต่างกันตามประเภทของวัตถุ เช่น ผ้า ภาพเขียน ทุกห้องถูกควบคุมอุณหภูมิและความชื้นให้คงที่ตลอดเวลา เพื่อป้องกันการเปลี่ยนแปลงกับวัตถุ ภูมิที่เหมาะสมและควบคุมไว้คือ อุณหภูมิประมาณ 23 องศาเซลเซียส และควบคุมความชื้นสัมพัทธ์ไว้ที่ประมาณ 30 % โดยจะมีห้องที่ควบคุมอุณหภูมิและความชื้นให้พอเหมาะ แล้วปล่อยอากาศตามท่อส่งไปยังห้องคลังต่างๆ (ความชื้นสัมพัทธ์ หมายถึง ปริมาณความชื้นที่มีในอากาศมีค่าสูงสุดคือ 100 % ซึ่งความชื้นสัมพัทธ์ระดับนี้ความชื้นจะรวมตัวเป็นหยดน้ำ ถ้าความชื้นสัมพัทธ์ต่ำอากาศก็จะแห้งมาก)

อุปกรณ์ที่ใช้จัดเก็บวัตถุภัณฑารักษ์ก็จะเลือกใช้วัสดุที่เป็นมิตรกับวัตถุ คือไม่มีสิ่งที่จะทำให้เกิดความเสียหายต่อวัตถุ เช่น ปลอดภัยไม่ใช่เป็นอาหารของหนูและแมลง ชั้นจัดเก็บหรือจัดวางวัตถุใช้โลหะที่พ่นสีปิดผิวโลหะ เพื่อป้องกันการเกิดสนิม วัสดุที่ใช้รองพื้นหรือห่อหุ้มวัตถุก็เลือกใช้ โพลีเอททาลีน (ลักษณะคล้ายโฟม) เพราะเป็นวัสดุที่เสถียร ส่วนโฟมที่ใช้ทั่วไปก็สามารถใช้ได้แต่ต้องหุ้มโฟมด้วยผ้าก่อน เพราะเมื่อเวลานานไปโฟมอาจจะละลายติดกับวัตถุ ภัณฑารักษ์บอกว่า การห่อวัตถุไม่ควรใช้กระดาษ หนังสือพิมพ์ เพราะเต็มไปด้วยสารพิษและกรดจากหมึกพิมพ์ เพราะฉะนั้นถ้าเพื่อน ๆ ชาวก้าวไปด้วยกันคนไหนใช้กระดาษหนังสือพิมพ์ห่อวัตถุ หรือวางรองชั้นวางวัตถุก็ควรเปลี่ยนเสียนะค่ะ เพราะนอกจากจะเป็นอันตรายต่อวัตถุแล้ว ยังเป็นอันตรายต่อคนอื่นด้วย ป้าขอแนะนำให้ใช้ผ้าดิบ กระดาษสา หรือกระดาษขาวบางที่เขาใช้ห่อแซนด์วิช (แล้วแต่จะหาได้สะดวก) มาห่อแทนหนังสือพิมพ์นะค่ะเพราะปลอดภัยสำหรับวัตถุมากกว่า

ป่ามีโอกาสเข้าชม **ห้องคลังเก็บผ้า** เขาแบ่งการเก็บรักษาออกเป็น 2 แบบคือ การเก็บผ้าผืน และผ้าที่ตัดเย็บเป็นชุดแล้ว การเก็บผ้าที่เป็นผืน เช่น ผ้าถุง ผ้าพันคอ จะเก็บแบบม้วนเพื่อไม่ให้เกิดรอยยับหรือหัก วิธีเก็บจะต้องทำ

แซนด์วิชให้กับผ้า คือประกบผ้าด้วยกระดาษขาวหรือผ้าฝ้ายสีขาว และมีแกนมัน ทำจากกระดาษแข็งหุ้มด้วยไมร่า (คล้ายแผ่นใส แต่ปราศจากกรด และค่อนข้าง เสถียรไม่เปลี่ยนแปลงสภาพได้ง่าย) ป้องกันสารเคมีที่อาจเป็นพิษต่อผ้าระเหย ขึ้นมาจากแกนกระดาษ หลังจากนั้นหุ้มด้วยผ้าฝ้ายอีกชั้นหนึ่ง ป้ายบอกคุณ ภัณฑารักษ์ว่าอย่าเก็บผ้าในคลังด้วยการใช้ท่อพีวีซีแล้วหุ้มด้วยผ้าดิบ ก่อนนำไป ม้วนผ้า ผู้ดูแลบอกว่าท่อพีวีซีก็ใช้ได้แต่ควรหุ้มท่อด้วยไมร่าก่อน เพราะอาจมี ไอพิษออกมาจากท่อ แล้วจึงหุ้มด้วยผ้าฝ้ายอีกชั้นหนึ่ง จากนั้นจึงเอาแกนผ้าไป แขนวไว้กับแกนในตู้เหล็ก

ส่วนการเก็บเสื้อผ้าที่ตัดเย็บเป็นชุดแล้ว มักเก็บด้วยการวางราบ กับลิ้นชัก ตรงส่วนที่เป็นรอยพับ เช่นตรงไหล่ต้องทำตัวหนุนด้วยกระดาษนุ่มๆ หรือผ้าเพื่อไม่ให้ผ้าเกิดรอยพับ การจัดเก็บวางราบในลิ้นชักในตู้เหล็ก พื้นลิ้นชัก ทำด้วยฟิวเจอร์บอร์ดทำให้ลิ้นชักมีน้ำหนักเบาสามารถยกไปทำงานได้สะดวก เขาเลือกใช้โลหะทำตู้เก็บวัตถุเนื่องจากเป็นวัสดุที่ไม่มีกรดและพ่นสีกันสนิมได้ จะใช้กระจกทำตู้ก็ได้แต่ราคาแพง หากใช้อะคริลิกก็จะดีกว่าแต่ราคาแพงมาก และไม่นิยมใช้ไม้เพราะมักมีความชื้นสูง การใช้ไม้เป็นวัสดุจัดเก็บวัตถุก็เป็นปัญหา สำคัญที่ป่าประสบเช่นกันโดยเฉพาะปัญหาเรื่องมอดและปลวก ดังเหตุการณ์ ที่เกิดขึ้นในคลังพิพิธภัณฑ์วัดท่าพุด ชันวางวัตถุที่ใช้งานมาแล้วประมาณ 2 ปี ก็ถูกมอดเจาะเสียหาย ผู้ดูแลต้องย้ายวัตถุออกแล้วรื้อขึ้นไปกำจัดมอดก่อน จะนำมาติดตั้งใหม่ แต่ยังมีข้อคิดที่มอดยังไม่ได้เจาะเข้าไปในวัตถุไม่อย่างนั้น คงจะเสียหาย (โดยเฉพาะเสียใจ) มากกว่านี้

ส่วน **ห้องคลังเก็บภาพเขียน** ที่เข้ากรอบแล้วจัดเก็บโดยการแขวนไว้กับ แผงตะแกรงโลหะที่มีรางเลื่อน สามารถนำภาพออกมาชมได้ การอนุรักษ์ ภาพแบบนี้ต้องอนุรักษ์ทั้งภาพและกรอบภาพเพราะกรอบสามารถบอกถึง ความนิยมวัตถุแต่ละชนิดในช่วงเวลาหนึ่ง ป้าสนใจการเก็บภาพด้วยวิธีนี้มาก เพราะที่พิพิธภัณฑ์วัดท่าพุดมีภาพที่ใส่กรอบทองสมอยู่จำนวนมาก และบ้างก็กำลัง หาวิธีเก็บอยู่ แต่คงต้องปรับให้เหมาะกับงบประมาณและพื้นที่ที่มีจำกัด

นอกจากนี้ภายในศูนย์อนุรักษ์ยังมี **ห้องปฏิบัติการ** เป็นห้องสำหรับ ทดสอบวัสดุที่จะนำมาใช้กับวัตถุว่ามีความปลอดภัยต่อวัตถุหรือไม่ เช่นใน ห้องปฏิบัติการเกี่ยวกับผ้า เจ้าหน้าที่จะทำกรอบภาพเองเพื่อใช้ในการจัดแสดง

และจัดเก็บผ้า ผ้าบางชิ้นที่จะใส่ในกรอบ จะถูกเย็บด้วยผ้าชนิดอื่นที่ส่วนบนของผ้า เพื่อต่อชายผ้าให้ยาวออกไปแล้วใช้เทปผ้ายึดไว้ที่บริเวณผ้าที่ต่อใหม่กับกรอบ การจัดแสดงผ้าที่เป็นชุดจะมีวัสดุหนุนที่มีขนาดใหญ่ป้องกันการเกิดรอยพับของผ้า

ส่วนห้องปฏิบัติการวัตถุประเภทกระดาษและหนังสือเก่า ก็จะมีการ เสริมความแข็งแรงให้กับหนังสือและการเสริมส่วนที่ขาดหายไปของกระดาษ ด้วยการใช้เจแปนนิสเปเปอร์ หรือกระดาษสาญี่ปุ่น และกาที่ทำจากเมล็ดข้าว สาลี (wheat) กาวชนิดนี้ค่อนข้างปลอดภัยต่อวัตถุและแมลงไม่กิน ก่อนนำ หนังสือมาอนุรักษ์ภัณฑารักษ์จะต้องตรวจสอบสภาพวัตถุว่าเป็นอย่างไร และ บันทึกสิ่งที่เราได้ดำเนินการ แล้วเขียนรายงานผล

นอกจากการดูแลรักษาสภาพแวดล้อมให้เหมาะสมกับวัตถุแล้ว ศูนย์อนุรักษ์ฯ ยังให้ความสำคัญกับ **ระบบรักษาความปลอดภัย** โดยเฉพาะระบบ ป้องกันอัคคีภัย เพราะถึงจะดูแลวัตถุดีแค่ไหนถ้าไฟไหม้วัตถุก็ถูกทำลายหมด ดังนั้นในห้องคลังจึงติดตั้งระบบดับเพลิง 2 ระบบ คือ การดับเพลิงด้วยแก๊ส และการดับเพลิงด้วยน้ำ ถ้าในห้องเกิดความร้อนสูงหรือมีควัน ระบบดับเพลิง ด้วยแก๊สจะทำหน้าที่ก่อนเป็นอันดับแรก แก๊สที่ใช้เป็นแก๊สเฉื่อยที่ไม่เป็นอันตราย ต่อวัตถุ หากการทำงานของแก๊สไม่ได้ผล ระบบน้ำก็จะทำงาน สาเหตุที่ไม่ใช่ น้ำ ดับเพลิงตั้งแต่แรกนั้น เพราะน้ำสามารถสร้างความเสียหายต่อวัตถุบางชนิด โดยเฉพาะวัตถุประเภทกระดาษ อย่างไรก็ตามระบบดับเพลิงแบบใช้น้ำเป็นสิ่งที่ต้องมีเพราะเป็นกฎหมายอาคารของประเทศสิงคโปร์

สิ่งที่ป่าเล่าให้ฟังนี้เป็นเพียงตัวอย่างเล็กๆ น้อยๆ เกี่ยวกับงานดูแล รักษาวัตถุของประเทศสิงคโปร์ที่เขาใช้งบประมาณเพียงพอและสามารถจัดการ ได้อย่างเป็นระบบ สำหรับในประเทศไทยหน่วยงานที่ทำการอนุรักษ์วัตถุ ก็มีอยู่ที่ฝ่ายอนุรักษ์วัตถุ พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ พระนคร ซึ่งเป็นอาคารเล็กๆ แต่ทำหน้าที่ดูแลวัตถุทั่วประเทศ ดังนั้นการดูแลจึงยังไม่ทั่วถึงนัก อย่างไรก็ตาม คนทำงานพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นและเพื่อนฯ ชาวก้าวไปด้วยกันก็อย่าเพิ่งท้อ เพราะเรามีวิธีง่ายๆ ที่สามารถนำมาปรับใช้ให้เหมาะกับสภาพของพิพิธภัณฑ์ แต่ละแห่ง ซึ่งป่าก็จะพยายามสรรหามาเล่าสู่กันฟังต่อไปค่ะ

การเก็บภาพที่ใส่กรอบแล้ว
โดยการแขวนกับตะแกรงที่ติดรางเลื่อน

การจัดเก็บวัตถุในคลัง

การเก็บผ้าผืนด้วยการ
ม้วนด้วยแกน แล้วนำไปแขวน
ป้องกันการกดทับและเส้นใยผ้าหักงอ

เกร็ดเล็กเกร็ดน้อย

☞ การอนุรักษ์ที่ศูนย์อนุรักษ์แห่งนี้ไม่ได้ทำตามอุดมคติทุกอย่าง แต่ทำให้ดีที่สุดเพื่อยืดอายุของวัตถุออกไปให้นานที่สุด หลายอย่างหากต้องใช้งบประมาณสูงมากก็ต้องปรับหาอย่างอื่นที่มีราคาตามงบประมาณที่มี

☞ ถ้าไม่แน่ใจว่าวัสดุที่จะเอามาใช้ปลอดภัยต่อวัตถุที่อนุรักษ์หรือไม่ ให้เอาไม้รำหุ้มวัสดุเสียก่อน และหากไม่แน่ใจว่าวัสดุที่นำมาใช้เป็นพื้นวางวัตถุในการจัดแสดงจะปลอดภัยต่อวัตถุหรือไม่ ให้ใช้ไม้รำตัดให้ใหญ่กว่าฐานวัตถุเล็กน้อยรองพื้นระหว่างวัตถุกับพื้นจัดแสดงเพื่อป้องกันวัตถุจากไอพิษ นอกจากนี้ไม้รำยังมีข้อดีคือใส่จึงไม่เป็นที่สะดุดตาของผู้ชม

☞ หากวัตถุมีสภาพดี จะทำความสะอาดเบื้องต้นเท่านั้น ส่วนร่องรอยขารูดจะไม่ซ่อมแซมเพราะแสดงให้เห็นประวัติศาสตร์ของวัตถุเหล่านั้น

☞ การซ่อมแซมวัตถุที่มีความเก่าแก่กับวัตถุงานศิลปะร่วมสมัยจะแตกต่างกัน ถ้าเป็นวัตถุเก่าแก่ควรพิจารณาว่าร่องรอยบนวัตถุเกิดจากอะไร หากรอยนั้นมีความสัมพันธ์หรือบ่งบอกข้อมูลประวัติศาสตร์บางประการก็จะไม่ซ่อมให้สมบูรณ์ แต่งานศิลปะร่วมสมัยถ้าเกิดริ้วรอยมักซ่อมแซมให้สมบูรณ์

พิพิธภัณฑ์บ้านฉันบ้านเธอ

ชื่อ

พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ สิงคโปร์ | พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ พระนคร

บ้านเดิม

พิพิธภัณฑ์และห้องสมุดราฟเฟิล | หอมิวเซียม

เปิดให้ชมครั้งแรก

121 ปีที่แล้ว | 134 ปีที่แล้ว

ผู้ก่อตั้ง

เซอร์ เฟรเดอริก เวลด์ | พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว

เรื่องเล่า

ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมร่วมสมัย | ประวัติศาสตร์และโบราณคดี

ภัณฑารักษ์ปัจจุบัน

7 คน | 3 คน

ค่าเข้าชม

10 เหรียญสิงคโปร์ (240 บาท) | 20 บาท

พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติสิงคโปร์

93 ถ.แอสตมฟอร์ด สิงคโปร์ 178897

เปิดทุกวัน เวลา 10.00-18.00 น.

โทร +65 6332 3659

<http://www.nationalmuseum.sg/>

พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ พระนคร

ถ.หน้าพระธาตุ แขวงพระบรมมหาราชวัง
เขตพระนคร กรุงเทพฯ 10200

เปิดวันพุธ-อาทิตย์ 09.00-16.00 น.

โทร 02-224-1370

<http://www.bangkok-museum.go.th/>

พิพิธภัณฑ์สวน

ชื่อ: พิพิธภัณฑ์สวนป่า

การใช้พิพิธภัณฑ์ป่าชายเลน

ควบคู่กับหลักสูตรการศึกษาในโรงเรียน

เมื่อวันเสาร์ที่ 21 มิถุนายนที่ผ่านมา ศูนย์ภูมิภาคโบราณคดีและวิจิตรศิลป์แห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (สปปา) ร่วมกับพิพิธภัณฑ์หุ่นขี้ผึ้งไทย และสถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล ร่วมกันจัดโครงการพิพิธภัณฑ์สวนสาธิต ครั้งที่ 1 ขึ้น โดยมีเป้าหมายเพื่อพาผู้ที่สนใจและผู้ที่เคยเข้าร่วมกิจกรรมพิพิธภัณฑ์สวนสาธิตทุกวันพุธที่ 3 ของเดือน ได้มีโอกาสไปดูงานยังสถานที่จริง

ในการสัญจรครั้งแรก ทางผู้จัดเลือกโรงเรียนบางปะกง “บวรวิทยายน” เนื่องจากหัวข้อสัมมนาในระหว่างเดือนพฤษภาคม-กรกฎาคม คือ พิพิธภัณฑ์ในระบบการศึกษาไทย โรงเรียนบางปะกง “บวรวิทยายน” จึงเป็นสถานที่ที่เหมาะสมแก่การไปเยี่ยมชมอย่างยิ่ง เนื่องจากเป็นโรงเรียนที่มีการปลูกป่าชายเลนเพื่อทำเป็นพิพิธภัณฑ์ทางนิเวศวิทยา หรือ Eco-Museum มีการนำความรู้

เกี่ยวกับป่าชายเลนมาประยุกต์ใช้ในหลักสูตรการเรียนการสอนของโรงเรียน และมีการนำนักเรียนที่สนใจเข้าร่วมอบรมเป็นภาคีภาคีชีวิตเพื่อนำชมพิพิธภัณฑ์เวลาที่มีคณะผู้สนใจมาเยี่ยมชมพิพิธภัณฑ์ป่าชายเลนของโรงเรียนด้วย

โรงเรียนบางปะกง “บวรวิทยายน” ได้ปลูกป่าชายเลนขึ้นบนพื้นที่ 11 เอเคอร์ ภายใต้แนวคิด “ห้องเรียนธรรมชาติ” และ “แหล่งเรียนรู้ไร้กำแพง” มีทางเข้าแยกออกเป็นสองทาง พวกเด็กนักเรียนเรียกกันว่า สวนป่าโกงกางและสวนป่าแสม ทางเดินภายในเป็นสะพานไม้ที่ทอดยาวลึกเข้าไปในป่า ระหว่างทางมีป้ายให้ความรู้เกี่ยวกับพืชและสัตว์ที่ใช้ชีวิตอยู่ในบริเวณนั้นวางอยู่ห่างกันเป็นระยะๆ เรือไม้โบราณที่ครั้งหนึ่งชาวบ้านเคยใช้ในการทำมาหากิน ถูกนำมาใช้จัดแสดงตามจุดต่างๆ เพื่อให้ผู้มาเยี่ยมชมได้ทราบถึงวิถีการใช้ชีวิตของผู้คนท้องถิ่นในสมัยก่อน นอกจากนี้ ยังมีศาลาพักผ่อนใหญ่ซึ่งเป็นจุดพักในการฟังบรรยาย จัดนิทรรศการชั่วคราว หรือบางครั้งเป็นสถานที่สำหรับนักเรียนเข้ามาใช้ทำกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนด้วย

การบริหารจัดการพิพิธภัณฑ์แห่งนี้เป็นไปอย่างมีระบบ เนื่องจากพิพิธภัณฑ์ของโรงเรียนบางปะกง “บวรวิทยายน” สามารถรองรับผู้มาเยี่ยมชมได้ครั้งละ 40 – 50 คน ซึ่งเป็นปริมาณที่ใกล้เคียงกับผู้เข้าร่วมพอดีทางโรงเรียนจึงได้ให้นักเรียนในเข้าร่วมอบรมโครงการภาคีชีวิตของโรงเรียนแบ่งผู้เข้าร่วมออกเป็น 5 กลุ่มเพื่อความสะดวกในการนำชมจุดต่างๆ เป็นที่น่าทึ่งว่า นักเรียนที่เป็นผู้นำชมป่าชายเลนนี้ มีความรู้เรื่องต้นไม้แต่ละประเภท

เป็นอย่างดี พวกเขาสามารถบอกเล่าถึงประโยชน์ทั้งในด้านการเป็นอาหาร และยา เช่น การรับประทานใบแสมสดๆ เพื่อเป็นผัก หรือแม้แต่การใช้ประโยชน์ด้านอื่นๆ ในชีวิตประจำวัน เช่น การนำยางไม้มาขย้อมอวน เพื่อให้อวนมีความเหนียว หรือการนำลำต้นโกงกางมาใช้ประโยชน์ในการเผาถ่าน เป็นต้น

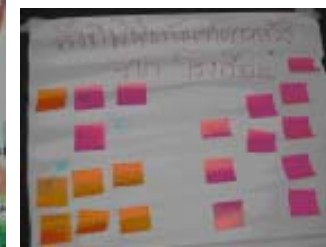
พื้นที่สำคัญที่ทำให้ผู้มาเยี่ยมชมสามารถเข้าใจภาพรวมและเห็นความสำคัญของป่าชายเลนในแง่ของการช่วยรักษาระบบนิเวศน์วิทยาได้ดีที่สุดคือส่วนที่เรียกว่า “ปากน้ำ” เป็นจุดที่มองเห็นทัศนียภาพบางส่วนของปากแม่น้ำบางปะกง เป็นบริเวณที่พบสิ่งมีชีวิตเล็กๆ หลายประเภท เช่น ปลาตีน ปูแสมและปูก้ามดาบ นอกจากนี้ยังมีโรงเพาะชำต้นกล้าสำหรับนำไปปลูกในอนาคตด้วย

หลังจากเดินชมพิพิธภัณฑ์แล้ว ผู้เข้าร่วมได้กลับเข้ามาในห้องสัมมนา และร่วมกันเขียนความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของตนลงบนกระดานซึ่งแยกไว้สองฝั่งคือ “สิ่งที่พิพิธภัณฑ์คาดหวังจากโรงเรียนหรือสถานศึกษา” และ “สิ่งที่โรงเรียนหรือสถานศึกษาคาดหวังจากพิพิธภัณฑ์” ผู้เข้าร่วมรวมทั้งนักเรียน

และครูจากโรงเรียนได้ร่วมกันเขียนความคิดเห็นของตนลงบนกระดาษ และนำไปติดบนกระดาน จากนั้นกระบวนการจึงได้ทำการคัดเลือกคำสำคัญหรือ keyword ออกมาได้คำสำคัญ 4 คำดังต่อไปนี้ คือ การบริหารจัดการพิพิธภัณฑ์ ความร่วมมือ แหล่งการเรียนรู้ท้องถิ่น และกระบวนการเรียนรู้

เพื่อเป็นการทดสอบว่า ผู้ที่เข้าร่วมมีความเข้าใจเกี่ยวกับคำที่ตนเองเขียนมากน้อยแค่ไหน ทางกระบวนการจึงได้แบ่งผู้เข้าร่วมกิจกรรมออกเป็น 5 กลุ่ม โดยให้นักเรียนและครูจากโรงเรียนบางปะกง “บวรวิทยายน” เข้าร่วมในแต่ละกลุ่มด้วย และแบ่งให้ทุกกลุ่มเขียน mind-map เกี่ยวกับคำสำคัญทั้ง 4 แต่มีกลุ่มพิเศษกลุ่มหนึ่งที่ทางกระบวนการไม่ให้ความสำคัญใดๆ เลย แต่ให้คิดคำสำคัญขึ้นมาเองจากประสบการณ์การดูงานในวันดังกล่าว และคำที่สมาชิกในกลุ่มช่วยกันคิดค้น คือ ธรรมชาติศึกษา จากนั้นทุกกลุ่มได้ลงมือเขียน mind-map ขยายความหมายของคำสำคัญของแต่ละกลุ่ม และส่งตัวแทนออกมานำเสนอผลงาน

จากการศึกษาดูงานกับโครงการพิพิธภัณฑ์เสวนาสัญจร ครั้งที่ 1 ในครั้งนี้ ทางผู้จัดไม่ได้ต้องการสื่อว่าพิพิธภัณฑ์ป่าชายเลนของโรงเรียนบางปะกง “บวรวิทยายน” เป็นพิพิธภัณฑ์โรงเรียนที่ดีที่สุด แต่สิ่งที่ผู้จัดต้องการคือ เป็นสื่อกลางเชื่อมโยงให้โรงเรียนเห็นคุณค่าประโยชน์ของพิพิธภัณฑ์ซึ่งสามารถใช้ประโยชน์ในระบบการศึกษาได้ เพียงแต่บุคลากรในระบบการศึกษาต้องเห็นความสำคัญและมีความเข้าใจเรื่องพิพิธภัณฑ์เสียก่อน ในขณะเดียวกันบุคลากรจากพิพิธภัณฑ์ควรมีความเข้าใจโครงสร้างการศึกษาในปัจจุบันด้วย

ชวนลาหู่ไปดูงาน

เมื่อวันที่ 24-25 เมษายน 2551 ผมมีโอกาสพาพี่น้องชนเผ่าลาหู่ไปดูงานพิพิธภัณฑ์ที่บ้านผื่น จังหวัดเชียงราย ด้วยศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน) ให้ทุนสนับสนุนการพัฒนาพิพิธภัณฑ์ชนเผ่าลาหู่ เพื่อให้พิพิธภัณฑ์ดังกล่าวบอกเล่าเรื่องราวของลาหู่ที่บ้านห้วยน้ำริน อ.เวียงป่าเป้า จ.เชียงราย โครงการสนับสนุนดังกล่าวเป็นส่วนหนึ่งของ **เทศกาลพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นที่จะจัดขึ้นระหว่างวันที่ 3-5 พฤศจิกายน 2551 ณ ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร** การดูงานเป็นเสมือนการเรียนทางลัดให้กับชาวบ้านในฐานะเจ้าของวัฒนธรรมและผู้ที่จะมีบทบาทสำคัญในโครงการจัดตั้งและดูแลพิพิธภัณฑ์ต่อไปในอนาคต คนที่ร่วมเดินทางจะได้เห็นตัวอย่างการทำงานจากผู้ดูแลงานพิพิธภัณฑ์โดยตรง หากจะเรียกภาษาแบบบ้านๆ แล้วคงต้องบอกว่าเป็นการเรียนรู้อาจ “รุ่นพี่ในวงการ” ทั้งนี้ คงไม่ใช่อะไรที่เรารู้ และนำไปสู่การลอกเลียนตามที่มีโอกาสได้ไปรู้ไปเห็นจากการเยี่ยมชมและเสวนากับผู้ดูแล แต่การดูงานจะเป็นการได้รับรู้การลงมือปฏิบัติของคนที่ทำมาก่อน ได้เรียนรู้ปัญหาและการแก้ปัญหา หรือได้เรียนรู้ความสำเร็จและปัจจัยที่เอื้อให้ผู้ดูแลพิพิธภัณฑ์เหล่านั้นประสบความสำเร็จ

การเริ่มต้นเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นเสมอ

บ้านผื่นเป็นสถานที่แรกที่ผมได้นำผู้ร่วมเดินทางไปดูงาน แม้พิพิธภัณฑ์ดังกล่าวจะเป็นกิจการส่วนบุคคล แต่ประวัติความเป็นมาและความต่อเนื่องในการดำเนินงานของพิพิธภัณฑ์แห่งนี้น่าจะเป็นตัวอย่างที่ดีให้กับคนพิพิธภัณฑ์มือใหม่ โดยส่วนตัวแล้ว ผมรู้จักกับคุณพัชรี ศรีมัยกุล เจ้าของพิพิธภัณฑ์มานานหลายปีตั้งแต่สมัยเริ่มงานสำรวจพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น ในหลายวาระผมมีโอกาสได้ฟังคุณพัชรีบรรยายเกี่ยวกับการทำงานและสภาพเงื่อนไขการทำงานอีกนานับประการที่เธอจะต้องเผชิญ พิพิธภัณฑ์แห่งนี้ไม่ต่างจากพิพิธภัณฑ์ส่วนบุคคลอีกหลายแห่ง คือผู้ริเริ่มและดำเนินการจะต้องนำเอานาวาชีวิตพิพิธภัณฑ์ให้อยู่

รอดปลอดภัยได้ด้วยตัวเอง เธอจึงให้ความสำคัญกับ “ปากท้อง” ของทั้งตัวเอง และผู้ที่เธอต้องดูแล การจัดการที่เธอได้เรียนรู้ด้วยประสบการณ์จริงและจากการทำงานน่าจะช่วยให้พี่น้องลาหู่ได้เตรียมตัวและเตรียมใจกับสิ่งที่พวกเขาจะเผชิญต่อไปเมื่อพิพิธภัณฑ์ได้เปิดสู่สาธารณชน เรียกได้ว่าเป็นการเรียนรู้อันตั้งแต่วินาทีแรก เรียนรู้ปัญหา เรียนรู้การฝ่าวิกฤต และเรียนรู้ที่จะหล่อเลี้ยงชีวิตพิพิธภัณฑ์

แต่ก่อนที่ผมจะได้กล่าวถึงการดูงานครั้งนี้ในรายละเอียด ผมขอแนะนำให้รู้จักพิพิธภัณฑ์แห่งนี้อย่างคร่าวๆ พิพิธภัณฑ์บ้านผื่นตั้งอยู่ที่สามเหลี่ยมทองคำ ตำบลเวียง อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย สถานที่ดังกล่าวได้เป็นจุดเริ่มต้นเรื่องราวของผืนทางภาคเหนือของไทย คุณพัชรีเริ่มต้นจากการเปิดร้านค้าขายของที่ระลึกและของเก่าในช่วงปี 2533 และเริ่มที่จะตระหนักว่า ของเก่าที่ขายอยู่ในร้านจะหมดไปหากคนซื้อและขายไปเพียงอย่างเดียว ความคิดในการจัดตั้งพิพิธภัณฑ์จึงเริ่มขึ้นที่ตรงนี้ และมีความตั้งใจที่จะให้การอนุรักษ์ของเก่าเหล่านี้บอกเล่าเรื่องราวของสถานที่ได้ต่อไป แน่ใจว่าเรื่องราวใน

พิพิธภัณฑ์ต้องเกี่ยวข้องกับสารเสพติดชนิดหนึ่งตามชื่อของพิพิธภัณฑ์ แต่การจัดแสดงก็ไม่ได้เป็นเพียงการนำเอากล่องสูบฝิ่น เบ่งที่เคยใช้ซึ่งหน้าหนักฝิ่น หรือหมอนที่หนูนครีระมาให้อย่างตาตๆ เรื่องราวเริ่มต้นตั้งแต่ประวัติของเส้นทางนำเข้าฝิ่น กลุ่มชนที่เข้าไปเกี่ยวข้องกับการปลูกและการค้า วัตถุทางวัฒนธรรมที่สัมพันธ์กับการเสพ และจุดสุดท้ายของนิทรรศการก็คือ อุทาหรณ์ให้เห็นถึงโทษของฝิ่นทั้งทางสุขภาพและกฎหมาย

ตลอดระยะเวลากว่า 20 ปี คุณพัชรีได้กล่าวกับคณะที่เข้าดูงานถึงความเปลี่ยนแปลงถึงสี่ครั้ง บางครั้งเป็นการปรับเนื้อหาการจัดแสดง บางทีเป็นการเปลี่ยนหน้าตาของนิทรรศการ และความเปลี่ยนแปลงยังหมายถึง การขยายเนื้อที่ของพิพิธภัณฑ์และร้านค้าให้รองรับกับจำนวนนักท่องเที่ยวและเศรษฐกิจที่เปลี่ยนไป อย่างไรก็ตาม เธอดูตระหนักดีว่าบริบทของการทำงานพิพิธภัณฑ์ของชาวลาหู่คนมีลักษณะที่แตกต่างไปไม่น้อย ไม่ว่าจะเป็นเนื้อหาที่บอกเล่าในพิพิธภัณฑ์ สถานที่ตั้งที่อยู่ในหมู่บ้านซึ่งห่างจากถนนใหญ่หลายกิโลเมตร การดูแลพิพิธภัณฑ์ที่ต้องอาศัยความเห็นร่วมกันของคนในหมู่บ้าน หรือความตั้งใจในการสร้างพิพิธภัณฑ์เพื่อสืบทอดตัวตนทางวัฒนธรรมของชนเผ่า แม้เงื่อนไขเหล่านี้จะแตกต่างไปจากบ้านฝิ่นที่เนื้อหาจากวัตถุที่สะสม ที่ตั้งใน

32 จุลสารเพื่อชุมชนพิพิธภัณฑ์

แหล่งท่องเที่ยวสำคัญ การดูแลที่อยู่ในอาณัติของผู้เป็นเจ้าของ และจุดประสงค์ของพิพิธภัณฑ์ที่ผสานระหว่างการให้ความรู้และความอยู่รอดทางเศรษฐกิจ ผู้ที่จะดูแลพิพิธภัณฑ์ในอนาคตก็ควรคำนึงถึงภาพของพิพิธภัณฑ์ในภายภาคหน้าด้วยเช่นกัน

การลงแรงแข็งขัน

ย่างเข้าวันที่สอง คณะดูงานเดินทางมาถึงวัดไหล่หิน ต.ไหล่หิน อ.เกาะคา จ.ลำปาง คุณทรงศักดิ์ แก้วมูล หนึ่งในผู้ดูแลพิพิธภัณฑ์วัดไหล่หิน รอต้อนรับอยู่ที่อาคารหอพิพิธภัณฑ์โบราณล้านนาสุวณณะภิเษกศรีธาธาสามัคคี อย่างที่ผู้อ่านจุลสารทราบดีถึงความเป็นมาและการดำเนินงานของพิพิธภัณฑ์แห่งนี้ เพราะเป็นหนึ่งในพิพิธภัณฑ์สามแห่งที่ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธรได้ร่วมมือพัฒนา กับชาวบ้าน ผมจึงขอไม่กล่าวแนะนำเกี่ยวกับพิพิธภัณฑ์มากนัก หากแต่จะหยิบยกประเด็นที่น่าสนใจระหว่างการเดินทางมาพูดคุย คุณทรงศักดิ์ เริ่มแนะนำประวัติของอาคารและการเก็บรวบรวมวัตถุต่างๆ โดยทั้งอาคารและคลังวัตถุเกิดขึ้นได้จากความร่วมมือร่วมใจของคนในหมู่บ้าน แม้เมื่อเวลาผ่านไป กิจกรรมในพิพิธภัณฑ์อาจไม่ได้คึกคักเท่ากับสมัยแรกจัดตั้ง แต่ชาวบ้านก็ยังคงเวียนกันมาดูแลปิดกวาดและเปิดให้คนเข้าชมเป็นครั้งคราว และเมื่อมีโครงการวัฒนธรรมจากหน่วยงานภายนอกชุมชน ชาวบ้านบางคนบางกลุ่มจะให้ความสนใจเข้าร่วมกิจกรรมเป็นระยะๆ

คุณทรงศักดิ์หยิบยกรูปแบบการทำงานในโครงการวิจัยและพัฒนาพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นของศูนย์ฯ เป็นตัวอย่างให้พี่น้องลาหู่เห็นถึงความสำคัญของการร่วมแรงในงานพิพิธภัณฑ์ งานทะเบียนวัตถุที่เรียกว่าเป็นงานพื้นฐานของการทำงานพิพิธภัณฑ์ก็สามารถเป็นกิจกรรมที่สร้างความสัมพันธ์ในชุมชนได้ พอหลวงแม่หลวงมาช่วยกันทำความสะอาดวัตถุ เด็กร ก็ช่วยจดรายละเอียดรูปพรรณสัณฐานและความสำคัญของวัตถุ ตัวคุณทรงศักดิ์เองได้ลงมือสืบค้นศึกษา และบันทึกเรื่องราวทางวัฒนธรรม อดบ. ช่วยสนับสนุนเงินงบประมาณ ส่วนผสมเช่นนี้ได้ช่วยให้สมาชิกดูงานได้ตระหนักว่า พิพิธภัณฑ์ที่บอกเล่าเรื่องราวของหมู่บ้านหรือถิ่นที่ได้สักแห่งควรอาศัยน้ำพักน้ำแรงจากคนหลายคน

ความทรงจำที่กลับคืน

การถ่ายทอดความคิดและประสบการณ์ระหว่างคนพิพัตถ์กัน ไม่ใช่เพียงสิ่งเดียวที่เกิดขึ้นในการดูงาน การสนทนาที่ว่าด้วยสิ่งของจัดแสดงในพิพัตถ์กันทั้งสองแห่งย้ำให้ผมเห็นถึงบทบาทบางอย่างของวัตถุต่อผู้ชมพิพัตถ์กัน ผมเคยรู้เกี่ยวกับแนวคิด “พาหะความทรงจำ” หรือ memory jogger ที่ได้กล่าวไว้ว่าวัตถุ เอกสาร หรือสิ่งแสดงสามารถกระตุ้นปฏิกิริยากับผู้คนได้ในลักษณะที่แตกต่างกัน เพราะแต่ละคนมีการรับรู้และมีประสบการณ์ในอดีตที่ต่างกัน

ผมขอยกตัวอย่างจากจำลองคนสูบฝิ่นที่นอนอยู่ในเรือนไม้ไผ่ในบ้านฝิ่น ฉากดังกล่าวได้ตรึงให้เด็กหนุ่มคนหนึ่งในขณะที่ดูงานเดินเข้าเดินออก และผุดลุกผุดนั่งบนเตียงไม้ไผ่อยู่ข้างหุ่นจำลองคนสูบฝิ่น ผมมาทราบในภายหลังว่าเด็กหนุ่มคนนั้นเคยเสพฝิ่นมาก่อน แต่การเสพติดกลายเป็นความหลังไปเมื่อเขาตัดสินใจที่จะหยุดไว้เพียงตรงนั้น ผมไม่มีโอกาสรู้ได้จริงๆว่าเขาคิดอะไรในขณะนั้น จนเมื่อเขาเอามือมาแตะที่แขนผมและให้ผมกดปุ่มรีดเตอร์บันทึกภาพตัวเขาที่เอนหัวเข้าไปใกล้หุ่นที่นอนสูบฝิ่น

พ่อใหญ่อีกท่านหนึ่งออกทำออกทาง พร้อมไปกับการเล่าเรื่องการสูบฝิ่น เส้นทางการค้าฝิ่นที่เดินทางกันด้วยม้า ตลอดระยะเวลาที่เดินผ่านดูจัดแสดง ภาพวาดเส้นทางการขนส่งฝิ่นตามภูเขา พ่อใหญ่ดับท้ายด้วยการกล่าวถึงวิธีใช้ใบยาในการไล่แมลงออกจากใบหู เมื่อมาถึงฉากที่แสดงใบยาสูบและกล่องยาสูบ อันเป็นส่วนท้ายๆ ของการจัดแสดง ไม่ใช่แค่เรื่องราวของฝิ่นเท่านั้นที่อยู่ในความทรงจำของพ่อใหญ่ เรื่องเกี่ยวกับเรือนและการเกษตรในนิทรรศการใหม่ ของพิพัตถ์กันวัดไหล่หินได้นำพาพ่อกลับไปท่องเที่ยวของชนเผ่าลาหู่ที่ปลูกอยู่บนเชิงเขา พ่ออธิบายถึงความเหมือนและความต่างของเครื่องมือทางการเกษตรอย่างเขี้ยวชาญ และในอีกมุมหนึ่งพ่อยังพูดเปรียบเทียบการใช้พื้นที่ในเรือนจำลองในนิทรรศการกับบ้านลาหู่ที่ยังใช้อยู่ในปัจจุบัน

เท่าที่ผมเล่ามานี้ คงเป็นเพียงเศษเสี้ยวของประสบการณ์และความทรงจำของผมต่อการทำงานครั้งนี้ หากถามผมว่าได้รับประโยชน์อะไรจากการดูงานในครั้งนี้ ผมคงตอบกับตัวเองไม่ได้ว่า บางทีการทำงานที่ใช้เวลายาวนานเช่นที่ศูนย์ฯ ดำเนินการ คงไม่ถือเป็นการเดินผิดทางหรือหลงทาง

“รุ่นพี่” อย่างคุณพัชรีและคุณทรงศักดิ์ได้ถ่ายทอดประสบการณ์และความรู้จากการลงมือทำให้กับ “รุ่นน้อง” อย่างคณะดูงานชาวลาคู พวกเขาได้พบเห็นซักถาม และสร้างประสบการณ์บางอย่างเกี่ยวกับงานพิพัตถ์กัน และประสบการณ์ของการชมพิพัตถ์กัน กิจกรรมเช่นนี้ไม่ใช่เรื่องที่เกิดขึ้นง่ายนัก เพราะการเดินทางออกจากหมู่บ้านบนภูเขาสูงเพื่อเข้าชมพิพัตถ์กันจะหมายถึงเงินและเวลาที่ต้องลงทุน การเดินทางเช่นนั้นคงไม่ใช่เรื่องง่ายเหมือนกับการเดินทางของคนเมืองที่สามารถใช้รถไฟฟ้าไปยังห้างสรรพสินค้าใหญ่ในเพียงไม่กี่ชั่วโมง

การดูงานในครั้งนี้ถือได้ว่าเป็นเวทีของการเรียนรู้ระหว่างกันและกันของคนพิพัตถ์กัน การสร้างความมั่นใจให้ชาวบ้านที่ดูแลพิพัตถ์กันให้เป็นทั้งผู้ให้และรับความรู้ในการทำงาน ในท้ายที่สุดความเป็นรุ่นน้องรุ่นพี่อาจสลายและกลายเป็นเพื่อนร่วมเดินทางไปตามเส้นทางสายวัฒนธรรมนี้ในอนาคต

ชีวิตของซาก

เวลาไปดูพิพิธภัณฑ์ที่ตั้งอยู่ในวัดหลายต่อหลายแห่งตามท้องถิ่นต่างๆ ก็มักจะเห็นข่าวของเครื่องใช้นานาภรณ์ที่ตั้งไว้ให้ดูเต็มไปหมด ไม่ต้องสงสัยเลยว่า ข่าวของเหล่านี้คงจะมีใครสักคนหรือหลายคนลงมือลงแรงสร้างหรือประดิษฐ์คิดทำขึ้นมาด้วยเจตนา อารมณ์ และความจำเป็นที่แตกต่างกันไป ดูไปดูมาก็ยังมีเรื่องมากมายให้คิดถึงได้ ตั้งแต่รูปร่างหน้าตาของวัตถุสิ่งของวิธีใช้ ตำแหน่งแห่งที่ และวาระโอกาสที่ปรากฏ วัสดุที่ใช้ทำ วิธีทำ ตำนาน ฝีมือคนทำ ร่องรอยการเดินทาง และที่มาที่ไปของสิ่งของเหล่านั้น ไปจนถึงเรื่องนามธรรมอย่างคุณค่า ความหมาย คติ ความเชื่อ ความทรงจำ ความศักดิ์สิทธิ์ ฯลฯ ซึ่งก็คงจะไปมีสายสัมพันธ์โยงใยกับอะไรได้อีกหลายอย่าง ตั้งแต่คนที่เกี่ยวข้องไปจนถึงจักรวาลที่เราอาศัยอยู่ แล้วแต่ที่เราจะอยากรู้ อยากสนใจมองดูหรือถามหาความสัมพันธ์ที่นั่นหรือไม่เท่านั้น อีกทั้งความสัมพันธ์ที่เป็นไปได้ก็คงมีได้หลายหลากและคงจะซูลมุนวุ่นวายอยู่ไม่น้อย จนถึงขนาดที่ว่ามีคน

ชวนกันตั้งสำนักหรือสาขาวิชาชั้นมาศึกษาเรื่องข่าวของสารพัดอย่างที่มนุษย์ทำขึ้นเป็นการเฉพาะเลยทีเดียว

ที่พูดมานี้ดูเหมือนจะไม่ค่อยเกี่ยวอะไรกับวัตถุที่จะเล่าถึงต่อไป เพราะที่จะเล่าถึงในบทความนี้มีได้เป็นวัตถุที่มนุษย์ทำขึ้น และหากจะต้องให้มีใครเป็นผู้สร้าง ก็คงต้องยกให้เป็นฝีมือของธรรมชาติ วัตถุทำนองนี้ได้แก่ ฟันปลาฉนาก หัวจระเข้ เขาสัตว์ กระดองเต่า ปลาปักเป้า เปลือกหอย ปะการัง เมงทะเล ฯลฯ รวมไปถึงซากสัตว์ที่ผ่านกรรมวิธีบางอย่างโดยใครบางคน เช่น ดอก ตากแห้ง ทำให้คงรูป (สตัพ) เป็นต้นว่า เสือ เก้ง กวาง จระเข้ ตะพาบน้ำ เต่ายักษ์ งูจงอาง งูเห่า พังพอน ฯลฯ และซากสิ่ง(เคย)มีชีวิตที่คนไม่ได้ทำให้คงรูป หากแต่ธรรมชาติและกาลเวลาเป็นผู้กระทำการ ได้แก่ ซากชีวิตยุคดึกดำบรรพ์หรือฟอสซิล อย่างเช่น โครงกระดูกไดโนเสาร์ กระดองเต่าล้านปี ซากปลาโบราณ ไม้กลายเป็นหิน ซึ่งก็มีให้เห็นอยู่บ่อยครั้งในพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นหลายแห่งที่เคยไปเที่ยวดู คำถามเดียวเกี่ยวกับเรื่องนี้ที่ลอยเด่นอยู่ในใจผู้เขียนมานานก็คือทำไม?

ทำไมจึงมีซากสิ่งมีชีวิตอยู่ในพิพิธภัณฑ์ตามท้องถิ่นต่างๆ ย้อนกลับไปยังอดีตไกลโพ้นที่สุดเท่าที่นึกออก ผู้เขียนเองรู้สึกอัศจรรย์ใจและพึงพอใจอย่างยิ่งเมื่อรู้ว่าในภาคอีสานของประเทศไทยมีการค้นพบซากดึกดำบรรพ์ของไดโนเสาร์หลายสายพันธุ์ และโครงกระดูกไดโนเสาร์หลายตัวที่พบเป็นสายพันธุ์ที่ไม่เคยค้นพบที่ไหนมาก่อน การพบซากฟอสซิลอยู่ที่ไหนก็น่าจะสันนิษฐานเบื้องต้นได้ถึงการปรากฏตัวของสัตว์ตัวนั้นหรือชนิดนั้น ณ ที่แห่งนั้น ซากดึกดำบรรพ์เหล่านี้จึงน่าจะเป็นหลักฐานที่บ่งบอกว่าบริเวณนี้เคยเป็นดินแดนของไดโนเสาร์มาก่อนเมื่อกว่าร้อยล้านปีมาแล้ว

หรือหากย้อนกลับมายังอดีตใกล้ๆ ช่วงไม่นานเกินกว่า 2 - 3 ชั่วโมงคน ซากสิ่งมีชีวิตทั้งพืชและสัตว์ที่ปรากฏให้เห็นในพิพิธภัณฑ์น่าจะเป็นหลักฐานของสิ่งมีชีวิตที่ครั้งหนึ่งเคยมีอยู่แถวนี้ และเป็นประจักษ์พยานของสภาพแวดล้อมแถบนี้ที่ว่ากันว่าเคยรกรกไปด้วยป่าเขาลำเนาไพรและอุดมสมบูรณ์ยิ่งนัก เนื่องจากดินแดนที่ปัจจุบันเรียกว่าประเทศไทยเป็นพื้นที่ส่วนหนึ่งของเข็มขัดโลกที่คาดอยู่ตรงเอวของโลก หรืออาณาบริเวณใกล้เส้นศูนย์สูตรที่เรียกรวมๆ ว่า “ป่าฝนเขตร้อน” พื้นที่อันอุดมด้วยความหลากหลายของถิ่นที่อยู่อาศัยและ

สิ่งมีชีวิตนานาชนิดหลากหลายสายพันธุ์ หรือที่คุ้นหูกันในปัจจุบันสมัยว่า...
อุดมด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ

ผู้ดูแลพิพิธภัณฑสถานแห่งหนึ่งเล่าให้ฟังว่า เสือที่หมอบนั่งอยู่ในพิพิธภัณฑสถาน เป็นเสือที่เมื่อก่อนอาศัยอยู่ในป่าบนภูเขาใกล้ๆ กับวัด พอเสือนี่ล่วงอายุชั้ย (ตาย) ท่านเจ้าอาวาสก็ให้สัตย์เก็บไว้ในพิพิธภัณฑสถาน วัดบางแห่งที่มีหิวจะเซ่ หรือฟันปลาฉนาก ฯลฯ ก็เป็นส่วนที่เหลือจากตัวเป็นๆ ที่พบในแม่น้ำหน้าวัด หรือในพิพิธภัณฑสถานบางแห่งที่อยู่ใกล้ทะเลก็จะมีเต่าทะเล ปะการัง หอยเม่น เปลือกหอยนานาชนิดอยู่มาก เมื่อนึกภาพตามคำที่ ผม ผู้เฒ่าท่านเล่าให้ฟัง หากเสือก็อาศัยอยู่ในป่าใกล้วัด จระเข้ก็มีให้เห็นตามแม่น้ำลำคลองดังว่า เมืองกับป่าและคนกับสัตว์(ป่า) ก็คงจะมีความสัมพันธ์หรืออยู่ใกล้กัน มากกว่าทุกวันนี้มาก แต่เมื่อกาลเวลาผ่านไป เมื่อหลายสิ่งหลายอย่าง เปลี่ยนแปลงไป ความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งต่างๆ ก็เปลี่ยนแปลงไปด้วย อย่างว่า แต่ให้เห็นตัวเป็นๆ เลย แค่นึกถึงว่าใกล้บ้านเรามีเสืออยู่นอกกรง มีจระเข้ลอยคออยู่ในคลองหลังบ้าน มีงูเห่าเพ่นพ่านเลื้อยไปมาอยู่หน้าบ้าน หรือมีงูเหลือม

นอนข่มขี้เบยอยู่ข้างรั้ว ก็เล่นเอา
คนเมืองอย่างผู้เขียนรู้สึกประสาท
สิ้นขวัญผวาขึ้นมาในบัดดล

บ่อยครั้งที่เราไม่รู้จ๊ก
ก็มักน่ากลัวเกินจริง จนไม่รู้จะ
ปฏิบัติต่อกันหรืออยู่ร่วมกัน
อย่างไรดี ท้ายที่สุดการหนีให้ห่าง
จัดการให้ไปอยู่ไกลๆ หรือกำจัด
เสียให้สิ้นซาก ก็เป็นวิธีการที่ง่าย
และนึกถึงได้เป็นอันดับต้นๆ
ถึงตรงนี้ ผู้เขียนนึกขึ้นได้ถึง
ข้อความของใครสักคนที่กล่าวไว้
ว่า ก่อนที่สิ่งต่างๆ จะหายไป
จากโลก สิ่งนั้นได้หายไปจากใจ
คนก่อนแล้ว

เมื่อมองดูซากสิ่งมีชีวิตที่ยืนหนึ่งนอนเบยอยู่ในพิพิธภัณฑสถาน ทำให้อดคิด
ต่อไปไม่ได้ว่า บางทีประสิทธิภาพของสิ่งที่สูญหายหรือกำลังจะหมดไป ที่ถูกเก็บ
รักษาไว้ในพิพิธภัณฑสถานถึน คงไม่ได้มีแต่เพียงเฉพาะข่าวของเครื่องใช้ที่บอกเล่า
และยืนยันถึงชีวิตผู้คนในสังคมวัฒนธรรมที่กำลังจากไปหรือจากไป แล้วเท่านั้น
แต่น่าจะรวมไปถึงประสิทธิภาพของชีวิตเพื่อนบ้านต่างสายพันธุ์และบ้านเรือน
ตามธรรมชาติที่กำลังจากไปหรือจากไปแล้วด้วยเช่นกัน

สิ่งของในพิพิธภัณฑสถานจึงทำหน้าที่เป็น “สื่อกลาง” ที่เชื่อมโยงสิ่งที่จากไป
แล้วกับคนที่ยังอยู่ เป็นเยื่อใยที่เชื่อมโยงคนดูเข้ากับข้อความ หรือสารบางอย่าง
ที่คนทำพิพิธภัณฑสถานอยากจะบอก และถึงแม้ว่าคนจะไม่ได้เป็นผู้สร้างวัฒนธรรมชาติ
เหล่านี้ขึ้นมา แต่การที่มีบางคนนำมาเก็บไว้ในพิพิธภัณฑสถาน ก็คงมีความตั้งใจ
ที่อยากจะบอก หรือมีบางสิ่งที่ยอยากให้คนมาดูมาเห็น

ถ้าจะให้ผู้เขียนเดาใจท่านที่เป็นคนเก็บหรือนำของเหล่านี้มาตั้งไว้ให้
เราดูในพิพิธภัณฑสถาน สิ่งที่ท่านอยากจะบอกเรา หรืออยากจะให้เราเห็น คงไม่ใช่
ซากของชีวิต แต่น่าจะเป็น ชีวิตของซาก...

ราเม็งไมโซแค่ะหมี

ที่ พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติชินโยโกฮาม่า

เคยบ้างไหม ในวันที่ฝนตกเมื่อหิว เบื่อๆ ซี้เกียจ โดยเฉพาะในยุค น้ำมันแพงแบบนี้ มองซ้ายมองขวา หออะไร “ง่าย ๆ” กิน เพียงหยิบซองบะหมี่ ซักยี่ห้อหนึ่ง ใส่ น้ำร้อนชงหรือต้ม แค่นี้เราก็หนีพ้นความหิวไปได้สักอึดหนึ่ง แต่ใครจะไปคิดว่า เส้นทางบะหมี่หนึ่งซอง มันมีอะไรมากกว่านั้น

วันที่ฝนตกอีกเช่นกัน ไมโซที่ประเทศไทย แต่ต้นพลัดหลงในญี่ปุ่น หนาวๆ แบบนี้ไปกินบะหมี่ดีกว่า ว่าแล้วก็ขึ้นรถไฟไปลงสถานีชินโยโกฮาม่า ที่พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ

พิพิธภัณฑสถานชินโยโกฮาม่า ราเม็ง เริ่มต้นโดยนายอิวะโอกะ โยจิ (Iwaka Youji) ผู้ชอบกินบะหมี่ คิดสร้างพิพิธภัณฑสถานขึ้นในตึก 3 ชั้น เปิดครั้งแรก เมื่อวันที่ 6 มีนาคม 2537 โดยชั้นล่าง เป็นร้านบะหมี่บังหน้าร้านด้วยโอะเร็น (มันเป็นแกงสั้นๆ) โดยมีราเม็งขามเด็ดๆ ทั่วญี่ปุ่นหลากหลายชนิดคัดสรร ให้ชิมกัน เริ่มต้นแค่ราคาที่ขามละ 500 เยน (ประมาณ 150 บาทขึ้นไป) ไม่เพียงมีร้านราเม็งตามชื่อพิพิธภัณฑสถานเท่านั้น ตรงกลางห้องยังจัดเป็น ลานการแสดง จำลองบรรยากาศยามค่ำคืนแบบชาวเมืองในช่วงทศวรรษที่

1960-70 นอกจากจะย้อนยุคแล้ว เจ้าหน้าที่ที่นี้ต่างก็แต่งตัวให้เข้ากับยุคสมัย ไม่ว่าจะเป็นพ่อค้า แม่ค้าขายของ นายตำรวจ และนักเล่านิทานที่เล่าเรื่องผ่าน ภาพวาดตัวการ์ตูนในจอตู้ ที่ทำให้คิดย้อนไปถึงการ์ตูนญี่ปุ่นยุคแรกๆ

ชั้นสอง จำลองแบบบ้าน ร้านค้าโชห่วย ร้านของเล่น โรงน้ำชา โรงหนัง โรงอาบน้ำ สถานีรถไฟ ตู้หยอดเหรียญอัตโนมัติ ร้านเกมยิงเป้า ร้านบาร์ ไนต์คลับ ร้านเสริมสวย ฯลฯ ส่วนชั้น 3 เป็นร้านขายของที่ระลึกเกี่ยวกับราเม็ง บะหมี่สำเร็จรูปรสต่างๆ การจำลองขั้นตอน วิธีการทำบะหมี่ เป็นต้น

ว่ากันว่าเส้นก๋วยเตี๋ยวที่นิยมกินกันในญี่ปุ่น นอกจากโซบะ อุด้ง ก็มีราเม็งนี้แหละที่เป็นที่นิยมมากที่สุด อุด้งทำมาจากแป้งสาลี (wheat) นำมา นวดกับเกลือแล้วแบ่งให้บางใช้มีดหั่นเป็นเส้น มีสีขาวกลมๆ อ้วนๆ อุด้งนิยม ปรงแบบร้อน โซบะทำมาจากบัควีท (Buckwheat) เป็นเส้นสีน้ำตาลบาง ปรงได้ ทั้งแบบร้อนและเย็นขึ้นกับฤดูกาล ส่วนราเม็งหรือราเมน (Ramen-Raumen) คือบะหมี่ คำนี้เพี้ยนมาจากคำที่ชาวจีนเรียกว่า ล่าเมียน ล่า แปลว่าดึง เมี้ยน หมายถึงแป้ง การดึงแป้งเป็นเส้นๆ จึงเป็นลักษณะการทำเส้นบะหมี่ชนิดนี้ เมื่อเส้นบะหมี่นี้นำเข้ามาจากจีน ชาวญี่ปุ่นจึงได้นำมาปรุงรสในรูปแบบของ

ตนเอง โดยใช้ราเม็งต้มในน้ำซุบแบบต่างๆ ปูรสด้วยเครื่องเทศ ใส่ไข่ดิบ เนื้อหมูหั่นเป็นแว่นบางๆ ใส่หน่อไม้ หรือจะใส่เทมปุระ(อาหารที่ใช้แป้งซุบทอด) ใส่สาหร่ายก็ได้ ส่วนผสมเหล่านี้แล้วแต่จะหาได้ท้องถิ่นนั้นๆ ด้วยกลิ่นหอมของน้ำซุบซึ่งเป็นส่วนประกอบสำคัญนี้เองทำให้ในปี 1958 ราเม็งจึงกลายเป็นที่รู้จัก และแพร่หลายอย่างมาก โดยเฉพาะเขตซัปโปโรและฮากาตะ เป็นจุดเริ่มต้นความสำเร็จของร้านราเม็งและขยายสาขามายังโตเกียว

ความนิยมรับประทานซามด่วนนี้ แท้ที่จริงแล้วเริ่มตั้งแต่ปลายศตวรรษที่ 17 ในสมัยไทโช-โชวะ (Taisho-Showa eras) เมื่อรัฐบาลของโชกุนย้ายเมืองหลวงใหม่มายังเมืองเอโดะ (โตเกียวปัจจุบัน) ตามเส้นทางสัญจรที่บรรดาพ่อค้า ซามูไร ช่างฝีมือ ต่างได้เดินทางเข้ามาในเมืองเพื่อรับใช้โตเมียว (เจ้าเมือง) ทำให้เกิดร้านอาหารที่มีราคาย่อมเยา ที่สะดวกต่อการกินและรวดเร็วในการปรุง ปัจจุบันร้านดังกล่าวเรียกว่า ทาจิคูอิ คือการยืนรับประทานอาหารส่วนใหญ่อยู่ตามสถานีรถไฟ รวมทั้งร้านราเม็งที่โซบะเส้นบะหมี่และน้ำซุบ จำลองไว้หน้าร้านให้ได้เลือกสรร รวมทั้งสามารถกดปุ่มสั่งผ่านตู้อัตโนมัติ ที่มีทั่วประเทศญี่ปุ่น ปัจจุบันมีเกือบ 2 แสนกว่าร้าน

นอกจากความรวดเร็วเป็นที่นิยมแล้ว ยังทำให้มีการคิดค้นเส้นราเม็งสำเร็จรูปสมัยโซฮันเป็นครั้งแรกในปี 1961 ต่อมาในปี 1971 ก็ผลิตบะหมี่ถ้วย (cup noodle) ครั้งแรกและขายทั่วประเทศ ด้วยความสะดวกเช่นนี้จึงกลายเป็นอาหารคู่ครัวเรือนญี่ปุ่นในเวลาต่อมา ความนิยมนี้ยังทำให้ร้านบะหมี่แต่ละร้านผลิตคิดค้นราเม็งในแบบฉบับของตัวเอง อาทิ เมืองอาซากุว่า วากายามะ โตคุชิม่า ฮอกไกโด เป็นแหล่งร้านราเม็งที่ขึ้นชื่อของญี่ปุ่น

ดังเช่นร้าน Keyaki หนึ่งในหลายร้านของพิพิธภัณฑ์ อันเป็นร้านดั้งเดิมในซัปโปโร ที่สร้างสรรค์ราเม็งด้วยซุบมิโซ (ซุบเต้าเจี้ยว) เท่านั้น เป้าหมายสำคัญของพ่อครัว Hideki Nitori นั่นคือ ราเม็งเปรียบเสมือนอาหารที่ให้ความรู้สึก 5 อย่าง (รูป รส กลิ่น เสียง สัมผัส) ประกอบด้วยน้ำซุบสีเหลืองอำพันตัดกับซามูชิขาว ตามด้วยผักกาดขาว แครอท และเห็ดหูหนู หั่นเป็นริ้ว เกิดสีล้นในซาม ทำให้ท้องไส้ปั่นป่วนด้วยกลิ่นเฝ้ายวนของน้ำซุบเต้าเจี้ยว และไม่อาจรอคอยที่จะต้องหยุดชิมได้เลย เมื่อได้สัมผัสรสชาติอันเข้มข้นของน้ำซุบแล้ว ยังรู้สึกถึงรสชุ่มน้ำของเนื้อหมู และความเผ็ดร้อนของพริกไทย จนกระทั่งไม่สามารถจะหยุดกิน จนกว่าน้ำซุบและเส้นบะหมี่จะหมดถ้วย นี่คือการรสชาติอันเป็นเอกลักษณ์ของร้าน Keyaki ที่สืบทอดกันมาแล้วรุ่นต่อรุ่น

หลังจากที่ผลิตเพลินกับร้านราเม็งแล้ว ก่อนจะจากลาก็ยังมีส่วน
แผนที่ประเทศญี่ปุ่นให้ผู้เข้ามาชมและได้ซื้อจุดร้านราเม็งที่ขึ้นชื่อให้ได้เป็นที่รู้จัก
ก็ไม่มีใครว่าร้านบะหมี่ ร้านกวยเตี๋ยวมือร่อยที่เดียวในญี่ปุ่นล่ะ ว่าแล้วก็
อยากเขียนแผนที่ประเทศไทย ซื้อจุดร้านบะหมี่หมูแดง กวยเตี๋ยวมู กวยเตี๋ยวดำสิง
กวยเตี๋ยวน้ำตก ฯลฯ ให้คนญี่ปุ่นได้ง่วนเล่นซะงั้นแหละ

มิวเซียมสยาม

จุลลดา มีจุล(บรรณาธิการ)/ สถาบันการเรือนรู้และสร้างสรรค์ / 2550
คู่มือนำเที่ยวพิพิธภัณฑ์ 100 แห่ง รุ่นที่ 1 ของสถาบันการเรือนรู้และสร้างสรรค์
ที่ตั้งชื่อตอนว่า “บ้านเกลล เอียนเสี่ยว พาเที่ยวพิพิธภัณฑ์” โดยนำชมพิพิธภัณฑ์
ทั้งของรัฐและเอกชนที่น่าสนใจ นอกจากจะเล่าที่มาที่ไปของพิพิธภัณฑ์แต่ละแห่ง
แล้ว ยังดึง “ของดี” ของพิพิธภัณฑ์แต่ละแห่งออกมาให้ได้ยล

สารพัดเก็บ

เอนก นาวิกมูล/ สำนักพิมพ์มติชน/ 2549/ 350 บาท
ว่าด้วยเรื่องราวของนักเก็บสิ่งของสะสมสารพัดอย่าง อาทิ น้่ามะเห็ด แผ่นเสียง
จักรยาน ของเล่น นาฬิกา กระบอกเสียง บ้าย หีบเสียง สบู่ ผงซักฟอก โดยเป็น
การรวมบทความจากคอลัมน์ “บ้านพิพิธภัณฑ์” ที่เคยตีพิมพ์ในนิตยสารสารคดี
เป็นเวลากว่า 7 ปี ทั้งเนื้อหาและภาพประกอบต่างน่าสนใจไม่แพ้กัน อ่านเล่ม
นี้จบ แล้วจะพบว่าแวดวงนักสะสมในเมืองไทยช่างหลากหลายทั้งผู้สะสม
และของสะสม

เที่ยวชมของเก่า

เอนก นาวิกมูล/ สำนักพิมพ์แสงดาว/ 2551/ 250 บาท
หนังสือเล่มล่าสุดของคุณเอนก นาวิกมูล ที่รวมข้อเขียนของคุณเอนกระหว่างปี
2520-2530 เกี่ยวกับเรื่องการสะสม เรื่องในอดีต ของเก่า และพิพิธภัณฑ์กว่า
20 เรื่อง มีทั้งไทยและเทศ อาทิ เครื่องแต่งมิวเซียม ปี 2421, พิพิธภัณฑ์วัด
พระแก้ว, ไร้ผักกาดกลายเป็นพิพิธภัณฑ์, ย้อนอดีต 84 ปี โรงเรียนราชินี,
รูปเก่าเมืองไทยในดอยซท์มิวเซียม, คุยกับนักสะสม, 4 สัปดาห์ในเยอรมัน
พิพิธภัณฑ์และพิพิธภัณฑ์, อดของ 500 จำพวก

พิพิธภัณฑ์ ชินโยโกฮามา ราเม็ง
SHIN YOKOHAMA RAUMEN MUSEUM

เปิดทุกวันเวลา 11.00-23.00 น. ยกเว้นวันปีใหม่และวันหยุดสำคัญ
และเปิดเวลา 10.30 น. วันเสาร์-อาทิตย์ และวันหยุดนักขัตฤกษ์

ราคาบัตรเข้าชม

ผู้ใหญ่ (อายุ 13 ปีขึ้นไป)	300 เยน
เด็ก (อายุ 6-12 ปี)	100 เยน
เด็กอายุต่ำกว่า 6 ปี	ฟรี

ราคาบัตรแบบกลุ่ม

ผู้ใหญ่	250 เยน
เด็ก	50 เยน

****(100 เยน ประมาณ 30-32 บาท)

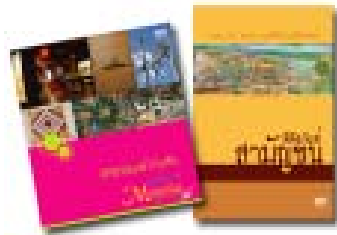
อ้างอิงจาก

สมพงษ์ งามแสงรัตน์. **ใต้เสื่อตาดามิ**. กรุงเทพฯ: แพร่สำนักพิมพ์, 2548.
เอนก นาวิกมูล. **“พิพิธภัณฑ์ราเม็ง เมืองโยโกฮามา”** เนชั่นสุดสัปดาห์ ปีที่
17 ฉบับที่ 839 วันที่ 27 มิถุนายน 2551 หน้า 53
Raumen Amusement Park Floor Guide Book
<http://www.raumen.co.jp/home/index.html>

วางแผนเร็วๆ นี้

หนังสือชุดพิพิธภัณฑ 3 เล่ม

โดย โครงการวิจัยและพัฒนาพิพิธภัณฑท้องถิ่น
ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน)

พิพิธภัณฑภาคสนาม: ประสบการณ์จากคนลงทำ

เล่าถึงประสบการณ์การทำงานร่วมกับพิพิธภัณฑวัดไผ่หิน วัดท่าพูด และวัดบ้านดอน ที่มงานมือใหม่และอาจารย์ที่ปรึกษาเมื่อไปช่วยกันถ่ายทอดวิธีการทำงานพิพิธภัณฑร่วมกับคนในชุมชน อยากรู้ว่า...ทำอย่างไรให้พิพิธภัณฑมีชีวิตชีวา จะหาเรื่องอะไรจากที่ไหนมาเล่าในพิพิธภัณฑ อยากรู้จะทำทะเบียนวัตถุแต่ไม่รู้จะทำอย่างไร อยากรู้ว่ามีวิธีไหนที่จะดูแลรักษาวัตถุให้อยู่คงทนและมีอายุยืนยาว อยากรู้จัดพิพิธภัณฑใหม่แต่ไม่รู้จะเริ่มต้นอย่างไรดี เพียงแค่... ลองหยิบเล่มนี้มาอ่านแล้วลองทำไปด้วยกัน

พิพิธภัณฑสามัญชน

รวมบทความที่เล่าเรื่องเกี่ยวกับของ คน ชุมชน และชีวิตในพิพิธภัณฑท้องถิ่น ถ่ายทอดด้วยลีลาการเขียนและแง่มุมเฉพาะตัวของทีมงานแต่ละท่าน อาทิ “บันทึกทรายวิชาพิพิธภัณฑภาคสนาม” “พิพิธภัณฑคือพื้นที่ของการต่อรอง” “เรียน-รู้-เล่าเรื่องเหมืองฝาย” “เมื่อของเคยใช้กลายเป็นของหวง” “นักสะสม ชาวบ้านบนเส้นทางสายพิพิธภัณฑ” “พิพิธภัณฑชุมชน: ประเด็นและข้อถกเถียง” “พิพิธภัณฑกับสังคม: บทเรียนจากพิพิธภัณฑท้องถิ่น” ฯลฯ

พิพิธภัณฑบันทึก

บันทึกความทรงจำบนเส้นทางสำรวจพิพิธภัณฑท้องถิ่นของทีมสำรวจฯ ใครที่เคยคิดว่าพิพิธภัณฑที่ไหนก็เหมือนๆ กัน ไม่ค่อยมีอะไรน่าสนใจ ลองทำความเข้าใจกับพิพิธภัณฑในมุมที่ต่างออกไป บันทึกแต่ละบทเล่าถึงความประทับใจและเกร็ดเล็กเกร็ดน้อยในพิพิธภัณฑที่มีให้ชมอย่างหลากหลายในท้องถิ่นทั่วประเทศ เช่น อาหาร ผืน คนจีน ชนเผ่า สงคราม พระป่า ปลาหิน เลือกมาเล่าเพื่อชวนให้ผู้อ่านลองไปชม

จุลสารเพื่อชุมชนพิพิธภัณฑ

“...งานพิพิธภัณฑ ต้องทำไปเรื่อยๆ เป้าหมายคือเยาวชน จะคุ้มไม่คุ้มก็จะทำ ไม่เช่นนั้นจะสูญเสียประวัติศาสตร์...”

ลิ้ม กวน อ๊ก

ภัณฑารักษ์ ศูนย์อนุรักษ์มรดกไซนาทาวน สิงคโปร์

9 มิถุนายน 2551

ขอเชิญส่งข่าวแนะนำพิพิธภัณฑ กิจกรรม และเรื่องราวเกี่ยวกับของสะสมชิ้นสำคัญ ฯลฯ เพื่อประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับพิพิธภัณฑได้ที่
โครงการวิจัยและพัฒนาพิพิธภัณฑท้องถิ่น
ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน)
เลขที่ 20 ถนนบรมราชชนนี เขตตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร 10170
โทรศัพท์ 0-2880-9429 ต่อ 3803 โทรสาร 0-2880-9216
e-mail : academic@sac.or.th หรือ www.sac.or.th
(กองบรรณาธิการขออนุญาตเก็บความหรือตัดทอนเนื้อหาของข่าว บทความ หรืออื่นๆ ที่ท่านส่งมา เนื่องจากจำนวนหน้ากระดาษจำกัด)

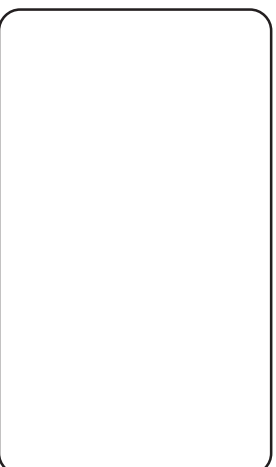
สารบัญ

3	จากใจบรรณาธิการ	26	พิธีกรรมชกเสวณา
4	เล่าขานวิถีพิธีกรรมชก	30	108-1009
8	เรื่องเล่าริมสนาม	36	เงื่อนไขของตอของหินคน
13	แนะนำพิธีกรรมชก	40	เรื่องเล่าทายเลข
18	นานาเคล็ด(ไม่)ลับ	45	หนังสือพิธีกรรมชก
24	ไฟฟ้าเตียวกัณ	47	คมคิดสะกิดใจ

โครงการวิจัยและพัฒนาพิธีกรรมชกของถิ่น
ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร(องค์การมหาชน)
เลขที่ 20 ถนนบรมราชชนนี เขตลี้จ้งชัน
กรุงเทพฯ 10170

กรุณาสง

จุดประสานข้อมูลชนพื้นเมือง จิตทำโดยศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน)

ได้รับการสนับสนุนจาก สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) และ

ที่ปรึกษา บริษัท จิตการและพัฒนาทรัพยากรน้ภาคตะวันออก จำกัด (มหาชน)
ดร.ปริตตา เฉลิมเผ่า กออนันตกูล ผู้อำนวยการ
ผศ.สุวรรณา เกียรติเกรียงเพชร ผู้อำนวยการ

บรรณาธิการ ปณิตา สรวาลี

กองบรรณาธิการ สรินยา คำเมือง ชิงสิทธิ์ บุญเปี่ยมรัต ศิริพร ศรีสินธุ์ไรร

รูปเล่ม/พิสูจน์อักษร ช่างวิทย์ ตีรประเสริฐ จุฑามาศ ลีมรัตน์พันธ์ นวพลธรรม บุญธรรม
ศรีรัช นนทระวงษ์ กิพยวलय เมธาราชภูริ

ประสานงาน สรียา บุญธรรม สมศักดิ์ แก้วหนู